

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gruvlagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gruvlagen (RP 126/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och miljöutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- miljöutskottet MiUU 42/2022 rd
- grundlagsutskottet GrUU 61/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Tuula Manelius, arbets- och näringsministeriet
- gruvöverinspektör Riikka Aaltonen, arbets- och näringsministeriet
- ledande sakkunnig Eeva-Maija Puheloinen, arbets- och näringsministeriet
- budgetråd Taina Eckstein, finansministeriet
- regeringssekreterare Sini Pietilä, miljöministeriet
- närings- och miljöjurist Sarita Kämäräinen, sametinget
- ledande miljö-sakkunnig Soile Nieminen, närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland
- vetenskapskoordinator Outi Silfverberg, Finlands Naturpanel
- chef för resultatenhet, lösningar inom mineralekonomi Asko Käpyaho, Geologiska forskningscentralen GTK
- specialforskare Sari Kauppi, Finlands miljöcentral
- verkställande direktör Matti Hietanen, Suomen Malminjalostus Oy - Finnish Minerals Group
- landskapsdirektör Pentti Mäkinen, Landskapsförbundet i Södra Savolax
- regionplanerare Olli Rönkä, Lapplands förbund
- miljöchef Tommi Maasilta, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Pekka Suomela, Gruvindustri rf
- ordförande Jari Natunen, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry
- jurist Sami Hämäläinen, Turism- och Restaurangförbundet rf
- verkställande direktör Lasse Moilanen, Mining Finland ry
- specialsakkunnig Sanna Hast, Renbeteslagsföreningen

Betänkande EkUB 41/2022 rd

- miljöjurist Matti Kattainen, Finlands naturskyddsförbund rf
- specialforskare Ismo Björn, Östra Finlands universitet
- professor Ismo Pölönen, Östra Finlands universitet
- professor Kim Talus, Östra Finlands universitet
- professor Kai Kokko
- juris doktor Pekka Vihervuori.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- utrikesministeriet
- inrikesministeriet
- inrikesministeriet, enheten för nationell säkerhet
- konsultativ tjänsteman Anu Sallinen, försvarsministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- högsta förvaltningsdomstolen
- skyddspolisen
- Försörjningsberedskapscentralen
- Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
- Regionförvaltningsverket i Norra Finland
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Sydöstra Finland
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Savolax
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Satakunta
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland
- Södra Karelens förbund
- Tavastlands förbund
- Kajanalands förbund
- Mellersta Österbottens förbund
- Mellersta Finlands förbund
- Kymmenedalens förbund
- Norra Savolax förbund
- Nylands förbund
- Egentliga Finlands förbund
- Nyslotts stad
- Sodankylä kommun
- forskningsenheten BIOS
- AA Sakatti Mining Oy
- Agnico Eagle Finland Ab
- Latitude 66 Cobalt Oy
- Finlands näringsliv rf
- Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry
- Centralhandelskammaren

Betänkande EkUB 41/2022 rd

- Lake Saimaa ry
- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Pro Heinävesi
- Pro Kuusamo ry
- Saimaa ilman kaivoksia ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Teknologiindustrin rf
- professor Olli Mäenpää
- professor Tuomas Ojanen
- professor Janne Salminen.

Utskottet har fått ett meddelande, inget att anmärka:

- universitetslektor Matti Ylönen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att gruvlagen ändras.

Propositionen baserar sig på målet att stärka miljöskyddet i anslutning till gruvor, som ingår i den strategiska helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Propositionen syftar till att främja miljöskyddet med avseende på gruvlagen inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde.

I propositionen beaktas också de anmärkningar som förts fram i riksdagens skrivelse om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu.

I syfte att öka acceptansen och möjligheterna till påverkan på det lokala planet föreslås det i propositionen att beviljandet av gruvtillstånd ska förutsätta en plan som godkänts av kommunen och att andra näringar bättre än för närvarande ska beaktas vid tillståndsprövningen. I syfte att förbättra fastighetsägarens ställning och minska de olägenheter som invånarna i området upplever föreslås det i propositionen att villkoren för förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid skärps, bland annat krävs markägarnas samtycke när malmletningstillståndet har varit i kraft i tio år. I propositionen föreslås det också att rätten till information ska förbättras genom årliga offentliga tillställningar. I bestämmelserna om förbehåll föreslås flera ändringar, bland annat en avgift av skattenatur för förbehållsområdena och en kortare förbehållstid.

För att förbättra nivån på miljöskyddet föreslås det ändringar som syftar till att landskaps- och miljöaspekter samt naturens mångfald ska beaktas på ett effektivare sätt vid tillståndsprövningen. Ändringar föreslås också i gruvlagens allmänna principer, bland annat så att verksamhetsutövaren i alla faser av gruvdriften ska utnyttja alla gruvmineral som påträffas på området och som verksamhetsutövaren tekniskt och ekonomiskt kan utvinna. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om myndigheternas rådgivningsskyldighet preciseras och att det införs ett anmälningsförfarande för malmletning som genomförs med fastighetsägarens samtycke. I propositionen föreslås skärpningar i bestämmelserna om säkerheter och ändringar i de bestämmelser som gäller

Betänkande EkUB 41/2022 rd

upphörande av gruvdrift så att en stegvis stängning av gruvan beaktas bättre än tidigare under gruvdriften och att nedläggning av gruvor genomförs på ett ansvarsfullt sätt.

I propositionen föreslås det ändringar i bestämmelserna om samernas rättigheter som urfolk, bland annat preciseras sökandens utredningsskyldighet och samarbetsförfarandet i anslutning till utredningen. Dessutom föreslås det att renbeteslagens ställning ska förenhetligas när det gäller bestämmelserna om information och deltagande.

För att lagen ska fungera bättre föreslås ändringar i de bestämmelser som gäller överföring av tillstånd, gruvförrättning och förvaltningstvång. Dessutom föreslås en bestämmelse om gruvregistret.

Förslaget innehåller också bemyndiganden att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om många omständigheter som avser gruvmyndighetens tillståndsverksamhet.

I propositionen föreslås behövliga tillägg till tillståndsmyndighetens resurser.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrunden till propositionen och utgångspunkterna för bedömningen

Revideringen av gruvlagen ingår i den strategiska helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” i regeringsprogrammet för statsminister Marins regering. Där nämns föresatser om en revidering av gruvlagstiftningen flera gånger. Målsättningen är att förbättra gruvornas miljöskyddsnivå, och bland metoderna finns planläggning, förbättrade rättigheter att få information, urfolkenas rättigheter, samordning av tillstånd, reglering av säkerheter och begränsning av verksamheten genom naturvårdslagen.

Reformen har också påverkats av riksdagens svar på medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (MI 7/2019 rd). Ekonomiutskottet har lämnat betänkande EkUB 7/2020 rd om medborgarinitiativet. Riksdagen godkände följande uttalanden (RSk 40/2020 rd — MI 7/2019 rd) som ekonomiutskottet föreslagit.

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i revideringen av gruvlagstiftningen beaktar synpunkterna i ekonomiutskottets betänkande om initiativet samt genomförandet av målen i regeringsprogrammet.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen tar hänsyn till att gruvmineraler är unika naturresurser för vars utvinning samhället bör få en skälig ersättning, och den förutsätter att en gruvskatteutredning enligt regeringsprogrammet görs noggrant och i rask takt på så sätt att riksdagen får tillräckligt med tid att behandla lagstiftningsreformerna om gruvbeskattning under innevarande regeringsperiod.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

3. Riksdagen förutsätter att regeringen i syfte att garantera en tillståndsberedning av hög kvalitet avdelar tillräckliga resurser till de myndigheter som handlägger tillstånd för gruvor och att regeringen sörjer för öppen information om beredningen.
4. Riksdagen förutsätter att regeringen genom lagstiftning som styr gruvdriften dels tydligare säkerställer skyddet av områden som är viktiga för andra näringar eller boende eller som har oersättliga naturvärden, dels ser till att praxis för ersättningar till dem som orsakas olägenheter är rättvis.
5. Riksdagen förutsätter att regeringen i tidsplanen för beredningen av gruvlagsreformen beaktar effekter av Ceta på målen för beredningen.

Ekonomiutskottet presenterade i sitt betänkande (EkUB 7/2020 rd — MI 7/2019 rd) synpunkter om följande ämnen som föreslogs i medborgarinitiativet: slopande av inmutningsprincipen, beskattning av gruvor och avgifter som hänför sig till gruvdrift, säkerheter och fonder, intressejämförelse, tillståndssystemet enligt gruvlagen, kommunernas roll och planläggningens betydelse, konsekvenserna av det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan Kanada och Europeiska unionen och dess medlemsstater (Ceta) för gruvlagstiftningen, urfolkens rättigheter, gruvdriftens betydelse och konsekvenser för andra näringar samt miljökonsekvenser och biologisk mångfald.

Den tidigare behandlingen av behoven att revidera gruvlagen särskilt i regeringsprogrammet och ekonomiutskottets betänkande samt riksdagens uttalanden i ärendet utgör bakgrunden och utgångspunkten för bedömningen av den nu aktuella propositionen. Samtidigt måste man vid bedömningen av regleringen beakta aktuella geopolitiska förändringar i de ekonomiska omständigheterna och i den säkerhetspolitiska miljön. De accentuerar gruvmineralens strategiska betydelse samt de aspekter som gäller försörjningsberedskapen och den nationella säkerheten. Dessutom behövs hänsyn till hållbarhet i miljöhänseende och biologisk mångfald.

Ekonomiutskottet anser att den föreslagna lagstiftningen i princip är väl underbyggd och innebär förbättringar i dagens rättsläge. Ekonomiutskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande motivering och med de ändringar som framgår av detaljmotiveringen.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande om propositionen (GrUU 61/2022 rd — RP 126/2022 rd). Som utgångspunkt för sitt utlåtande noterar grundlagsutskottet att de föreslagna ändringarna, som i och för sig är motiverade också med tanke på systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna, inte inverkar på de grundläggande lösningarna i gruvlagen. Till följd av gruvverksamhetens karaktär har gruvlagstiftningen av hävd haft en stark koppling till egendomsskyddet. Men dessutom måste också andra grundläggande fri- och rättigheter beaktas i regleringen och tillämpningen av den. I det här avseendet är framför allt grundlagens bestämmelser om miljöansvar, näringsfrihet, medborgarinflytande och deltagande, rättsskydd, skydd för privatlivet och hemfriden samt samernas rättigheter av betydelse.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid att regleringen är flexibel och allmänt hållen. Grundlagsutskottet anser att ekonomiutskottet bör granska möjligheten att förtydliga och precisera regleringen exempelvis i bestämmelserna om beaktande av miljökonsekvenser (se t.ex. 11, 18, 48, 51 och 52 §). Grundlagsutskottet anser det dessutom viktigt att beakta alla relevanta aspekter av de grundläggande rättigheterna och förutsättningarna för att inskränka dem när lagen tillämpas, i synnerhet när man fattar beslut om att bevilja tillstånd och om innehållet i tillståndsvillkoren (GrUU 32/2010 rd, s. 3/I).

Dessutom pekar grundlagsutskottet på 61 a § 3 mom. i lagförslaget, där det står att närmare bestämmelser om markägarens samtycke får utfärdas genom förordning av statsrådet. Grundlagsutskottet påpekar att samtycket kan ha kopplingar till en fysisk persons rättsliga ställning. Av orsaker som följer av 80 § i grundlagen måste regleringen kompletteras med grundläggande bestämmelser på lagnivå om givande av samtycke.

Lagförslaget kan enligt grundlagsutskottet behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Miljöutskottets utlåtande

Miljöutskottet har i sitt utlåtande (MiUU 42/2022 rd — RP 126/2022 rd) särskilt granskat samordningen av miljöskydd och gruvdrift, behovet av att jämföra intressen och ersättandet av de olägenheter som gruvdriften orsakar.

Den nyligen antagna totalreformen av naturvårdslagen (9/2023) och regeringens proposition om ändring av gruvlagen har samordnats vid beredningen. Den nya naturvårdslagen begränsar malmletningsföretagens verksamhet i statens naturskyddsområden och förhindrar förberedelser för gruvdrift i nationalparker och naturreservat. I sitt utlåtande anser miljöutskottet att det kan anses vara en lagstiftnings tekniskt motiverad lösning att ta in bestämmelserna i naturvårdslagen, eftersom en speciallag inte ska innehålla bestämmelser med samma innehåll eller om samma sak som den allmänna lagstiftningen, om avsikten inte är att bestämmelserna ska åsidosätta bestämmelserna i den allmänna lagen. Således är det inte ändamålsenligt att i gruvlagen ta in materiella bestämmelser och förfaranden som ingår i miljölagstiftningen. I gruvlagen finns dock redan i nuläget bestämmelser om miljöskydd och bekämpning av miljöskador. I propositionen föreslås ändringar för att förbättra miljöskyddsnivån.

Miljöutskottet går i sitt utlåtande närmare in på samordningen av tillståndsförfarandena i anslutning till gruvdrift och föreslår att ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta. Detta frågekomplex behandlas separat nedan.

Miljöutskottet betonar i sitt utlåtande att gruvdriftens mest betydande miljökonsekvenser hänförs till hanteringen av utvinningsavfall. Utskottet lyfter upp oron över hur miljöskyddslagen och förordningen om utvinningsavfall, som utfärdats med stöd av avfallslagen, fungerar. Också till denna del har miljöutskottet föreslagit att ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande. Ekonomiutskottet går in på frågan nedan i detta betänkande.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Bedömning av de viktigaste förslagen

Miljöskydd och gruvdrift

Lagens syfte. Gruvlagen reglerar inte enbart beviljandet av gruvtillstånd utan också tillgodoseendet av allmänna miljöskyddsintressen och vissa andra allmänna och enskilda intressen. Syftet med propositionen är att stärka tillgodoseendet av miljöskyddsintressena. Också till den bestämmelse som gäller lagens syfte fogas hänvisningar till biologisk mångfald och hållbar användning av naturresurser. Hållbar användning kan då avse till exempel användning av vattentillgångar eller återställande av gruvområdet. Avsikten är dock inte att frångå sparsam användning som aspekt trots att ordalydelsen ändras. Ekonomiutskottet anser det motiverat att den här aspekten finns kvar jämsides med hållbar användning. Detta framhävs också av vad utskottet framhållit tidigare vid behandlingen av medborgarinitiativet Gruvlagen Nu: målet bör vara ett kretsloppssamhälle där metaller och mineraler återvinns och återanvänds för att minimera utvinningen av ny malm.

Propositionen utgår dock från att gruvlagen inte ska innehålla bestämmelser som överlappar bestämmelserna i miljöskyddslagen och naturvårdslagen. Ekonomiutskottet anser, liksom miljöutskottet i det ovannämnda utlåtandet, att detta är motiverat eftersom det inte är befogat att i speciallagstiftningen ta in bestämmelser som har samma innehåll som den allmänna lagstiftningen eller som gäller samma sak.

Lagstiftningen om miljöskydd och naturvård har beaktats i gruvlagen. Det måste säkerställas att lagstiftningen i sin helhet omfattar miljö- och naturkonsekvenserna. För att förbättra nivån på miljöskyddet föreslås det sådana ändringar i gruvlagens bestämmelser som förpliktar till att i högre grad än tidigare beakta landskaps- och miljöaspekter samt naturens mångfald vid tillståndsprövning enligt gruvlagen. Ekonomiutskottet betonar också senare behovet av att samordna tillståndssystemet.

Ekonomiutskottet har tidigare granskat frågan om förhållandet mellan malmletning och naturvård i sitt betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (EkUB 7/2020 rd), där man bedömer medborgarinitiativets mål att utesluta värdefulla naturområden från gruvdrift. Utskottet ansåg i sitt betänkande om initiativet att det är ett viktigt mål att skydda områden med oersättliga naturvärden och konstaterade att man i samband med det pågående projektet för revidering av naturvårdslagstiftningen bör bedöma naturvårdslagens förhållande till gruvdriften och i det sammanhanget beakta de synpunkter som framförts i medborgarinitiativet, bedöma förslagets ändamålsenlighet och lägga fram de lämpligaste lösningarna för att uppnå målen.

Bestämmelserna i naturvårdslagen. Naturvårdslagen (9/2023) har nyligen reviderats, och ekonomiutskottet hänvisar här till sitt utlåtande om propositionen (RP 76/2022 rd — EkUU 44/2022 rd). Ekonomiutskottet bedömer naturvårdslagens bestämmelser om malmletning och gruvdrift bland annat enligt följande:

"Ekonomiutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna är ändamålsenliga. Enligt utredning till ekonomiutskottet skulle ändringens direkta konsekvenser för malmletningen och gruvdriften vara ganska små, eftersom malmletning hittills inte bedrivits i nationalpar-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

ker och naturreservat. Å andra sidan utvidgar inrättandet av nya nationalparker och naturreservat samtidigt det område där malmletning inte är tillåten."

Ekonomiutskottet har också tidigare i ett betänkande (EkUB 7/2020 rd — MI 7/2019 rd) ansett att den lagstiftning som styr gruvdriften bör skydda de oersättliga naturområdena tydligare än den nuvarande lagstiftningen. Finland har utfäst sig att uppnå de internationella målen och EU:s mål för att trygga den biologiska mångfalden i enlighet med FN-konventionen så att minst 30 procent av världens land- och vattenområden ska skyddas före 2030. Lagstiftningen ska trygga värdefulla områden såsom kulturmiljöer, grundvattenområden, vattendrag och andra näringar.

När det gäller gruvdrift var ett orosmoment i naturvårdslagen enligt utskottet framför allt vilka villkor som ska gälla för serpentenberg. Ekonomiutskottet föreslog att bestämmelsen skulle preciseras så att dess tillämpningsområde och det att skyddet endast gäller de ovan jord belägna delarna av bergen skulle framgå tydligare. Bestämmelsen precisades enligt miljöutskottets förslag i betänkandet (MiUB 17/2022 rd — RP 76/2022 rd) så att det bättre framgår att syftet är att koppla definitionen av serpentenberg uttryckligen till förekomsten av serpentinväxtarter. Detta innebär att förbudet mot förstöring och försämring uttryckligen gäller naturtyper ovan jord och inte berget i sig. Det var därför nödvändigt att stryka hänvisningen till basiska stenarter i paragrafen och precisera naturtypen så att den gäller de delar av serpentenberg och andra i förteckningen angivna naturtyper som ligger ovan jord och där det finns förekomster av serpentinväxtarter. Markägaren ska informeras om sådana förekomster.

Ekonomiutskottet konstaterade dessutom avslutningsvis följande i sitt utlåtande om naturvårdslagen (EkUU 44/2022 rd — RP 76/2022 rd):

"Med tanke på bedömningen av den nu aktuella regleringen är det viktigt att regleringen och tillämpningen av den är förutsägbara med tanke på investeringsmiljön, att regleringens mål samordnas med näringsverksamheten samt att konsekvenserna av regleringen bedöms och följs upp i fortsättningen. Det gäller särskilt skyddet av livsmiljöer och tillämpningen av försiktighetsprincipen. Ekonomiutskottet betonar att regleringen eller tillämpningen av den inte får leda till att genomförandet av projekt som är nödvändiga också med tanke på klimat- och miljömålen förhindras eller onödigt drar ut på tiden på ett sätt som i sista hand också strider mot målen i naturvårdslagen."

Ekonomiutskottet anser att det som sägs ovan är viktigt också med tanke på tillämpningen av gruvlagen. Ekonomiutskottet anser att naturvårdslagens bestämmelser som utesluter malmletning och gruvdrift i nationalparker och naturreservat och som preciserar tillståndsvillkoren för malmletning i statens övriga naturskyddsområden är motiverade. Samtidigt är det viktigt att regleringen och tillämpningen av den är tydliga och förutsägbara för att trygga investeringsmiljön.

Gruvlagens bestämmelser om miljöskydd. I gruvlagen finns trots allt redan i nuläget bestämmelser om miljöskydd och bekämpning av miljöskador. I syfte att höja miljöskyddsnivån föreslås det ändringar genom vilka landskaps- och miljöaspekter samt naturens mångfald i högre grad än nu ska beaktas vid tillståndsprövning av malmletnings- och gruvtillstånd.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Grundlagsutskottet och miljöutskottet har i sina utlåtanden fäst uppmärksamhet vid tröskeln för tillämpning av de föreslagna bestämmelserna om miljökonsekvenser och påpekat att bestämmelserna ska vara tydliga och exakta. Grundlagsutskottet anser att

"ekonomiutskottet bör granska möjligheten att förtydliga och precisera regleringen exempelvis i bestämmelserna om beaktande av miljökonsekvenser (se t.ex. 11, 18, 48, 51 och 52 §)."

Miljöutskottet konstaterade i sitt utlåtande till denna del bland annat att

"Enligt förslaget föreskrivs det i 48 § att gruvtillstånd inte beviljas om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet och betydande skadliga miljökonsekvenser som inte kan förhindras genom tillståndsvillkor. Dessa ändringar kan i och för sig understödjas, även om ordalydelsen ”betydande skadliga miljökonsekvenser” medför att tröskeln att tillämpa bestämmelsen blir rätt så hög. Enligt utskottet finns det skäl att närmare bedöma om målen för främjandet av miljöskyddet och naturens mångfald uppnås i den praktiska tillämpningen och i synnerhet i tillståndprocesserna, där tillämpningen av olika bestämmelser är fördelade mellan olika myndigheters tillståndsprövning."

Ekonomiutskottet konstaterar att begreppen i de föreslagna bestämmelserna i gruvlagen delvis är olika när det gäller beaktandet av miljökonsekvenser. Detta kan skapa en delvis inkonsekvent bild av tröskeln för att tillämpa regleringen. Sakkunniga har också ansett det problematiskt att tröskeln för att tillämpa gruvlagen då är högre än för miljöskyddslagen. I 11, 18, 48, 51, 52 och 143 § i propositionen står det till exempel att verksamheten inte får ha *betydande skadliga miljökonsekvenser*/att en stängd gruva inte får medföra *betydande skadliga konsekvenser* för människors hälsa eller miljön/*betydande skadliga miljökonsekvenser*.

Syftet med ändringarna är att öka hänsynen till miljökonsekvenser i gruvlagen. Enligt utredning till ekonomiutskottet har syftet med ändringarna varit att regleringen inte ska överlappa miljöskyddslagen alltför mycket. Ordalydelsen i 52 § upprepar ordalydelsen i gällande 48 §. Även om det föreslagna regleringssättet delvis kan skapa en inkonsekvent bild av tröskeln för att tillämpa bestämmelserna, anser ekonomiutskottet att regleringen är ändamålsenlig i det avseendet att också syftet är att attributen ska tolkas självständigt, eftersom miljökonsekvenserna av olika verksamheter enligt gruvlagen varierar och bestämmelserna inte bör överlappa miljöskyddslagens bestämmelser för mycket. Miljöskyddslagen är en allmän lag om förebyggande av förorening av miljön, avfall och utsläpp. De anknyttande konsekvenserna och gränsvärdena är ofta mätbara, till exempel kemiska effekter. Miljökonsekvenserna i gruvlagen har av hävd hänfört sig särskilt till de fysiska förändringarna i området.

Ekonomiutskottet betonar dock att tröskeln för tillämpning av bestämmelserna om miljökonsekvenser inte får vara sådan att målen för främjandet av miljöskydd och biologisk mångfald inte uppnås i den praktiska tillämpningen och framför allt i tillståndprocesserna. Utskottet noterar dessutom att utöver gruvlagen ställs krav på verksamhet enligt tillståndet också med stöd av andra lagar och att den nu föreslagna regleringen i gruvlagen inte begränsar till exempel villkoren för miljötillstånd enligt miljöskyddslagen.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Ekonomiutskottet föreslår i detta skede inga ändringar på paragrafnivå i bestämmelserna enligt propositionen, men anser det vara viktigt att bedöma hur regleringen fungerar till denna del i fortsättningen. Med tanke på samordningen av tillståndsförfarandena bör målet vara att begreppsapparaten och tillämpningen av den ska vara tydliga och enhetliga för att skapa förutsebarhet i miljöskyddet och regleringen av ekonomisk verksamhet.

Ekonomiutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid det pågående medborgarinitiativet Sätt gränser för gruvdriften (MI 1/2022 rd). Utgångspunkten för initiativet är att i lagstiftningen i större utsträckning än för närvarande definiera de områden där malmletning och gruvdrift är helt förbjudna. Dessa områden nämns i initiativet, som dock inte innehåller någon entydig lösning på frågan om ändringarna ska genomföras i samband med gruvlagen eller miljölagstiftningen. Ekonomiutskottet konstaterar att initiativet har beröringspunkter med både den nyligen antagna revideringen av naturvårdslagen och den aktuella propositionen.

Planläggning och intressejämförelse

I syfte att öka acceptansen och möjligheterna till påverkan på det lokala planet föreslås det i propositionen att beviljandet av gruvtillstånd ska förutsätta en plan som godkänts av kommunen och att andra näringar bättre än för närvarande ska beaktas vid tillståndsprövningen.

Ekonomiutskottet har tidigare i sitt betänkande EkUB 7/2020 rd om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (MI 7/2019 rd) granskat förhållandet mellan gruvdrift och olika näringar samt bedömt behovet av att i gruvlagen ta in bestämmelser som motsvarar intressejämförelsen i vattenlagen. I betänkandet noterar utskottet bland annat följande.

"Ekonomiutskottet anser att införandet av en intressejämförelse skulle innebära en stor principiell och praktisk ändring i tillståndsprövningen. Det är motiverat att undersöka införandet av intressejämförelse i samband med revideringen av gruvlagen. Utskottet betonar här särskilt hänsyn till de miljökonsekvenser och andra näringslivsaspekter som behandlas nedan. Vid sidan av intressejämförelsen bör det undersökas vilka ändringar i planläggningsnormerna som behövs för att platsbundna näringars behov, till exempel turismen, och miljöskydd bättre ska kunna beaktas i tillståndsprövningen. Med hjälp av absoluta hinder för beviljande av tillstånd kan man bedöma att en miljömässig miniminivå uppnås bättre än vid intressejämförelse. Syftena med intressejämförelsen kan å andra sidan uppfyllas till många delar exempelvis med hjälp av planläggning eller skärpning av de gällande bestämmelserna om hinder. Visserligen kan bestämmelser om hinder också byggas upp vid sidan av intressejämförelsen. Bredare räckvidd för och förenkling av tillståndsvillkoren samt en precisering av hindren för tillstånd är andra frågor som måste beaktas."

I den aktuella propositionen stannade man inte för att föreslå att en intressejämförelse tas in i bestämmelserna i gruvlagen, utan man har gått in för att denna ska fylla sina syften huvudsakligen med hjälp av kommunplanläggningen: i propositionen föreslås det att en plan som godkänts av kommunen ska vara ett villkor för att gruvtillstånd ska kunna beviljas. Enligt propositionen ska nya ansökningar om gruvtillstånd och ansökningar om ändringar i ett område med befintligt gruvtillstånd förutsätta en detaljplan eller en generalplan med rättsverkningar som tillåter gruvdrift. Ändringen vidgar kommunens och kommuninvånarnas rätt att besluta om etablering av gruvor.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Enligt övergångsbestämmelsen ska den gällande lagstiftningen tillämpas på mindre ändringar i områdena för befintliga gruvor i fem års tid. Vid utfrågningarna har det framförts att det utöver den kommunala planläggningen också behövs andra metoder för att bättre beakta olika intressen. Ekonomiutskottet konstaterar att de framtida behoven bör utredas ytterligare av arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet.

Framöver ska gruvdriften grunda sig antingen på en detaljplan eller på en generalplan med rättsverkningar som upprättats av kommunen, varvid det inte längre är möjligt att inrätta gruvområden med stöd av en landskapsplan. Det betyder att kommunen ska besluta huruvida ett område ska planläggas för ett gruvprojekt och att förhållandet mellan gruvprojektet och andra markanvändningsformer definieras i planläggningen.

Kommunen har planläggningsmonopol enligt markanvändnings- och bygglagen. Kommunen har möjlighet att självständigt besluta om den överhuvudtaget inleder utarbetandet av en plan med rättsverkningar för det planerade gruvområdet. Den föreslagna ändringen förbättrar således kommunernas möjligheter att planera sitt område, ökar den lokala möjligheten att påverka och ger kommunerna goda möjligheter att begränsa gruvdriften. Kraven på de kommunala planernas innehåll, beskrivning och konsekvensbedömning är dessutom strängare än för de översiktliga landskapsplanerna, vilket gör det möjligt att granska ärendet mer detaljerat och med beaktande av olika intressen. I samband med gruvprojekt gör de kommunala planerna det möjligt att beakta också andra markanvändningsformer när en gruva ska anläggas. Kraven på de kommunala planernas innehåll bidrar för sin del till att miljö- och naturskador beaktas bättre.

Trots allt kommer landskapsplanen fortfarande att ha indirekt inverkan på gruvdriften. En landskapsplan som avses i 32 § i markanvändnings- och bygglagen utgör rättesnöre när en generalplan och detaljplan utarbetas och ändras samt när åtgärder i övrigt vidtas för att reglera områdesanvändningen. Således ska landskapsplanen fortfarande ha en styrande effekt på gruvdriften och denna effekt ska beaktas när en generalplan eller detaljplan utarbetas. Även enligt propositionsmotiven kan landskapsplanen fungera som stöd vid planeringen av var gruvdrift ska placeras i kommunerna. Ekonomiutskottet betonar att de kommunala planerna för gruvor bör upprättas i nära samarbete med landskapsplanläggningen för att behandla överkommunala frågor och tillgodose förbindelser såsom väg- och ellinjer. Vid sidan av de kommunala planerna anger landskapsplanen den strategiska långsiktiga utvecklingstrenden och målbilden.

Sakkunniga har sett den kommunala planläggningens utökade roll som en risk till exempel i och med att kommunerna har knapphändiga resurser för gruvplaner och att den kommunala planläggningen inte lämpar sig för gruvprojekt med omfattande verkningar som är betydande på riksnivå eller till och med internationellt sett. Små kommuner har heller inte alltid en planläggare, vilket betyder att ett stort ansvar för planarbetet läggs ut på konsulter. Detta framhäver betydelsen av expertis i att styra planläggningen.

Miljöutskottet har i sitt utlåtande (MiUU 42/2022 rd) övervägt fördelar och begränsningar i fråga om den nu föreslagna planläggningsbaserade regleringen och en eventuell intressejämförelse. Miljöutskottet menar att den kommunala planläggningen, som genom propositionen får en starkare ställning, har likheter med intressejämförelse, eftersom man i planläggningen på lokal nivå fattar beslut om olika markanvändningsformer och samordningen av dem. Dessutom görs till-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

ståndsvillkoren i tillstånd enligt gruvlagen mångsidigare på det sätt som beskrivs ovan och genom dem beaktas olika intressen i tillståndsförfarandet enligt gruvlagen bättre. Förslaget har dock också fått kritik, särskilt mot att det vid planläggningstidpunkten i allmänhet inte finns detaljerad information om innehållet i och konsekvenserna av ett gruvprojekt. Utskottet noterar följaktligen att kritiken mot propositionen till denna del bör tas på allvar och att det bör följas upp hur den föreslagna modellen fungerar.

Ekonomiutskottet anser att det i detta skede är en motiverad lösning att fylla syftet med en intressejämförelse genom bestämmelserna om planläggning. Det är såväl principiellt som i praktiken fråga om en mycket betydande rätt för kommunerna att genom planläggning besluta om gruvdrift är möjlig inom kommunens område. Ekonomiutskottet påpekar samtidigt att konsekvenserna av gruvdrift ofta inte är avgränsade till endast en kommuns område. Ekonomiutskottet betonar att kommunen måste ha faktiska möjligheter att påverka sin näringsstrategi. Malmletningstillstånd får enligt propositionen inte beviljas för ett område i fråga om vilket kommunen av vägande skäl som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om inte ett viktigt allmänt intresse kräver att tillstånd beviljas, eller för ett område där verksamhet enligt tillståndet orsakar väsentlig olägenhet för den övriga näringsverksamheten. Det bör beaktas att malmletningstillstånden kan försämra exempelvis turisminvesteringarna i kommunen genom att skapa osäkerhet. Antalet ansökningar om malmletningstillstånd har ökat. Ekonomiutskottet har förutsatt att det i syfte att garantera en tillståndsberedning av hög kvalitet avdelas tillräckliga resurser till de myndigheter som handlägger tillstånd för gruvor och att informationen om beredningen är öppen för insyn. Utskottet betonar behovet av att noga följa regleringens konsekvenser och framöver bedöma om lagstiftningen fungerar och är tillräcklig.

Ekonomiutskottet betonar behovet av att beakta bättre påverkningsmöjligheter för invånarna, andra näringar och intressegrupper i området.

Markägarens samtycke och förutsättningar för förlängning av malmletningstillstånd

Den lokala acceptansen för malmletning påverkas av markägarnas rättsliga ställning vid förfarandet för malmletningstillstånd och prövningen av förlängda tillstånd. Syftet med den föreslagna regleringen är att svara mot skrivningen ”Tillstånd av markägaren ska föreskrivas som en förutsättning för ett förlängt malmletningstillstånd” i bilaga 6 till regeringsprogrammet för Sanna Marins regering.

I syfte att förbättra fastighetsägarens ställning och minska de olägenheter som invånarna i området upplever föreslås det att villkoren för förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid skärps, att markägarnas samtycke ska krävas, att en arbetsplan ska genomföras och att också övrig lagstiftning ska iakttas vid sidan av gruvlagen.

Markägarens samtycke kan dock förbises i två situationer: samtycke till fortsatt tillstånd behövs inte, om markägare som äger minst hälften av malmletningsområdet har gett sitt samtycke till fortsatt malmletningstillstånd. Om samtycke inte har erhållits, ska verksamhetsutövaren hos statsrådet kunna ansöka om att statsrådet förordar en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Statsrådet kan förorda ansökan, om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse. Vid prövningen om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse beaktas projek-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

tets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser, sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning.

Sakkunniga har framfört att den föreslagna modellen bidrar till att försämrade den lokala acceptansen för malmletning. Å andra sidan kunde det med beaktande av landets splittrade fastighetsindelning och antalet markägare vara svårt att kräva samtycke av varje markägare. Propositionen har motiverats med gruvdriftens och de kritiska råvarornas samhälleliga betydelse. Ekonomiutskottet anser att regleringen är motiverad och betonar att begäran om samtycke av markägarna bör vara det huvudsakliga och primära sättet att förlänga tillståndets giltighetstid. Vidare anser utskottet att tröskeln måste vara mycket hög för uppfyllandet av förutsättningen att det ska finnas ett viktigt allmänt intresse och för förordande av statsrådet.

Det har också uttryckts oro över att malmletningstillståndets giltighetstid förlängs i exceptionella situationer. Ekonomiutskottet betonar att det är fråga om exceptionella situationer där malmletningen avbryts på grund av ett oöverstigligt hinder eller av andra orsaker som inte beror på verksamhetsutövaren.

Information och medborgarnas möjligheter till inflytande

Regeringen föreslår att det till 44 § 4 mom. i gruvlagen fogas en bestämmelse om att den som gör förbehåll ska informera den eller de kommuner där förbehållsområdet finns om att en förbehållsanmälan har lämnats. Ingen skyldighet fastställs för kommunen att dela informationen vidare, utan kommunen kan själv efter behov avgöra till vad den använder informationen om förbehållsanmälan. I skyldigheten ingår också att informera sametinget och skolternas byastämma, om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde eller inom skoltområdet. Ändringen kan bedömas öka insynen och förutsägbarheten i malmletningen. Det gör det möjligt för kommunerna, sametinget och skolternas byastämma att förbereda sig för ett förfarande som gäller malmletningstillstånd. Enligt förslaget ska innehavaren av gruvtillstånd och malmletningstillstånd vara skyldig att hålla årliga öppna tillställningar för allmänheten, där det redogörs för verksamheten enligt tillståndet och dess konsekvenser. Gruvmyndigheten ska årligen ordna en öppen tillställning för allmänheten om guldvaskning och ansökningar om gruvtillstånd. Medborgarnas tillgång till information om projekt enligt gruvlagen kan väntas öka. Likaså kan samverkan mellan medborgarna och verksamhetsutövarna väntas öka.

Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att inte bara informationen utan också människornas möjligheter att påverka förbättras för att lagens syften ska nås. Ekonomiutskottet anser det vara nödvändigt att andelen oberoende information samt stödet och samverkan ökas också mellan myndigheterna och medborgarna. Ett sätt är att gruvmyndigheten, miljömyndigheterna eller andra tillståndsmyndigheter är närvarande vid offentliga tillställningar. Enligt utredning till ekonomiutskottet har arbets- och näringsministeriet för avsikt att genom förordning utvidga kretsen av in kallade personer. Ekonomiutskottet anser att medborgarnas faktiska påverkansmöjligheter behöver förbättras ytterligare.

Den viktigaste av de ändringar som indirekt påverkar inflytandet kan dock anses vara att en generalplan och detaljplan nu ställs som villkor för gruvtillstånd för ett nytt projekt enligt 47 § 4 mom. i gruvlagen. I praktiken innebär detta att allmänheten inom ramen för planläggningsförfar-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

randet innan gruvtillstånd beviljas har möjlighet att påverka planeringen av markanvändningen för gruvprojektet.

Förbehållsmekanismen

Det föreslås en hel del ändringar i bestämmelserna om förbehåll före den egentliga malmletningen i terrängen. Det ska införas en avgift av skattenatur för förbehållsområdet (avgift för förbehåll), förbehållstiden förkortas a priori till ett år och områden där malmletning inte kan utföras samt nationalparker och naturreservat undantas från förbehållsområdet. Syftet med ändringarna är att minska de olägenheter som förbehållen medför. Införandet av en avgift för förbehåll avses minska antalet onödigt stora förbehåll.

Ekonomiutskottet anser att de föreslagna ändringarna går i rätt riktning och behövs för att få balans i det nuvarande systemet. De ändringar som gäller förbehållsfasen bedöms stödja acceptansen för förbehåll och prospektering och också för branschen i stort. Det kan dock anses osäkert om ändringarna och framför allt nivån på den föreslagna förbehållsavgiften är tillräcklig. Utskottet understryker att det nog måste följas upp om avgiftsnivån är tillräcklig och vilken styreffekt den har samt att korrigeringar måste göras om det behövs. Ekonomiutskottet har redan i ett tidigare betänkande (EkUB 7/2020 rd — MI 7/2019 rd) betonat att samhället måste få tillräcklig ersättning för de unika mineralerna, vilket måste beaktas både genom förbehållsavgifter för områdesanvändningen och genom gruvbeskattningen. Uppfyllelsen av miljömålen, gruvmineralernas ökade strategiska betydelse och förändringarna i den geopolitiska omvärlden framhäver vikten av att bevaka och bedöma förbehållssystemet som helhet och de nu föreslagna ändringarnas tillräcklighet även i fortsättningen. Frågan berör också den nationella säkerheten, som granskas i ett övergripande perspektiv nedan.

Urfolkens rättigheter

Ekonomiutskottet har tidigare i sitt betänkande EkUB 7/2020 rd fäst uppmärksamhet vid behovet av att utreda och bedöma behovet av att precisera lagstiftningen i fråga om konsekvenserna för den samiska kulturen i samband med revideringen av gruvlagen. I den aktuella propositionen föreslås det ändringar i bestämmelserna om samernas rättigheter som urfolk. Framför allt preciseras sökandens utredningsskyldighet och samarbetsförfarandet i anslutning till utredningen.

Ekonomiutskottet noterar att sakkunniga i utskottet delvis har framfört mycket kritiska bedömningar av hur den nu föreslagna regleringen beaktar samernas ställning som urfolk. Utskottet anser dock utifrån inkommen utredning att den föreslagna regleringen om förhandlingarna med sametinget och myndigheterna enligt 38 § i propositionen är en tämligen omfattande förbättring jämfört med nuläget. Också den pågående reformen av sametingslagen (RP 274/2022 rd) och förhandlingsskyldigheten enligt 9 § som föreslås där är av betydelse ur denna synvinkel. Utskottet anser dock att det är viktigt att följa hur regleringen fungerar och att i fortsättningen bedöma eventuella ändringsbehov i den särskilt med tanke på hur samordningen fungerar mellan den nu föreslagna regleringen och sametingslagen.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Renskötsel

Genom förslaget harmoniseras informationsförfarandet och därmed alla renbeteslags villkor när det gäller bestämmelserna om information och delaktighet. I 2 § 2 mom. i renskötsellagen (848/1996) finns en specialbestämmelse om områden som är särskilt avsedda för renskötsel. Mark som finns på särskilda renskötselområden får inte användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln. Överlåtelse och utarrendering av mark inom området får ske endast på det villkor att markägaren eller arrendatorn inte har rätt till ersättning för de skador som renarna orsakar. Renskötsel på andra områden än särskilda renskötselområden beaktas enligt propositionen på samma sätt som andra näringar. Tillsammans med en ansökan ska det bland annat lämnas in en utredning över det område som ansökan gäller, planläggningssituationen för området och vilka begränsningar som gäller användningen av området och hur de ska beaktas. Dessutom ska det lämnas en utredning över dem vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet kan gälla.

Samordning av tillståndssystemen

Gruvdrift förutsätter alltid miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. Ekonomiutskottet har tidigare i sitt betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu också granskat frågan om förhållandet mellan gruvtillstånd och miljötillstånd. Utskottet tog dock inte i det sammanhanget egentligen ställning till reglering i frågan.

Ekonomiutskottet ansåg dock att det är viktigt att myndighetssystemet fungerar och att tillståndssystemen samordnas. Utskottet hänvisade till juris doktor Vihervuoris utredning, enligt vilken samordningen av gruvtillstånd och miljötillstånd som huvudregel oberoende av samtycke allvarligt bör övervägas, om man inte direkt går in för en mer omfattande integration av tillstånden. Vid behandlingen av medborgarinitiativet ansåg ekonomiutskottet att det är lämpligt att samordna tillstånden och gemensamt bereda ärenden. Utskottet menade att detta bör tas som utgångspunkt för den kommande lagreformen.

Förhållandet mellan tillståndssystemen i gruvlagen och miljöskyddslagen är av central betydelse med tanke på gruvdriftens miljökonsekvenser: miljöskyddslagen avgör nivån på den miljöförorening och föroreningsrisk som gruvdriften medför. Miljötillståndet innehåller behövliga föreskrifter om förebyggande av miljöförstörelse, deponin för utvinningsavfall och efterbehandlingen av den samt om utvinningsavfall, planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av planen. Villkoren för miljötillstånd ska vara uppfyllda för att gruvdrift ska kunna bedrivas.

I praktiken föregås miljötillstånd av gruvtillstånd. Genom det här förfarandet och malmletningstillståndet försäkrar verksamhetsutövaren sig om sin företrädesrätt till fyndigheten. Handläggningen av miljötillståndet kan ta längre tid än gruvtillståndet. Förfarandet kan kritiseras med tanke på att bedömningen av verksamhetens totala konsekvenser kan förbli ofullständig utan miljötillstånd. Den tillåtna omfattningen av verksamheten och graden av begränsning av föroreningar är ännu inte kända när beslut om gruvtillstånd fattas.

Den aktuella propositionen innehåller ingen samordning av tillståndsförfarandena. Enligt utredning har principen varit att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019), som trädde i kraft den 1 september 2020, förbättrar samordningen av tillstånden och

Betänkande EkUB 41/2022 rd

att ingen mer ingående samordning är ändamålsenlig innan man fått mer information genom praktiska erfarenheter av den frivilliga gemensamma handläggningen av tillstånd enligt nämnda lag och innan de datatekniska lösningarna som förutsatts för den gemensamma behandlingen har genomförts på ett adekvat sätt.

För utvecklingskostnaderna för datasystemet har det planerats att medel under arbets- och näringsministeriets moment för utveckling av digitaliseringen (32.01.10) ska användas, och Säkerhets- och kemikalieverket kommer att inkludera gruvtillstånd i tjänsten Tillstånd och tillsyn. Arbets- och näringsministeriet anser att tjänsten i allt högre grad bör utnyttjas i tillståndsförfaranden, särskilt i projekt med flera tillstånd. Eftersom tillståndsansökningarna i regel är elektroniska, bör ansökningsprocessen genomföras i tjänsten. Projekt med flera tillstånd blir då samordnade och kan genomföras mer flexibelt. Miljöministeriet ska styra förvaltningen inom sitt förvaltningsområde på så sätt att tjänsten Tillstånd och tillsyn används inom förvaltningen. Dessutom föreslås det i lagförslaget ändringar som främjar samordningen (t.ex. den nya 31 a § Rådgivning till sökande).

Ekonomiutskottet påpekar dock att det enligt lagen är frivilligt att samordna förfarandena, och enligt utredning är det möjligt att man heller inte framöver kommer att få erfarenheter av en gemensam behandling av tillstånd. Utskottet noterar dessutom att det åtminstone tidsmässigt är nödvändigt att samordna miljötillståndet och gruvtillståndet också med tanke på hur systemet med företrädesrätt enligt gruvlagen fungerar.

I det nu aktuella förslaget ingår en typ av samordningselement i 31 a § i gruvlagen, som gäller rådgivning till sökanden. Bestämmelsen möjliggör ett förfarande som kan jämföras med förhandsförhandlingar och där gruvmyndigheten exempelvis i samband med handläggningen av en ansökan om gruvtillstånd kan ordna ett möte, till vilket utöver sökanden även andra behöriga myndigheter i anknytning till projektet bjuds in. Ändringen ska enligt motiveringen förenhetliga tillståndsförfarandena enligt gruvlagen och miljöskyddslagen. Men effekterna blir antagligen små. En företrädare för miljötillståndsmyndigheten kan inte innan myndigheten fattar sitt eget beslut inta en bindande ståndpunkt till innehållet i beslutet.

Också miljöutskottet har i sitt utlåtande om det aktuella lagförslaget fäst särskild uppmärksamhet vid samordningen av tillståndsförfarandena för gruvdrift. Miljöutskottet konstaterar bland annat följande:

"I gruvtillståndet fastställs i synnerhet gruvområdets gränser och utifrån tillståndet inleds också betalningen av ersättningar till markägare. I praktiken har miljötillstånd för ett gruvprojekt ibland beviljats före gruvtillståndet, men i regel är situationen den motsatta. Medan ansökan om gruvtillstånd behandlas ska gruvmyndigheten före förfarandet för utlåtanden och informationen i anslutning till ansökan lämna in en bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen samt en miljökonsekvensbeskrivning och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. På det här sättet känner gruvmyndigheten till de centrala miljökonsekvenserna även om miljötillstånd ännu inte har beviljats. Enligt uppgift till utskottet medför kravet på att miljötillstånd ska vara en förutsättning för gruvtillstånd att betalningen av ersättningar till dem som orsakas olägenheter senareläggs. En ändring av ordningen på beviljandet av tillstånd kan dessutom för-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

länga den totala tiden för tillståndsförfarandena för gruvdrift. Samtidigt förlängs också tiden av ovisshet, vilket av medborgarna och den som ansöker upplevs som hindrande. Utskottet påpekar dock att det på lång sikt ligger i allas intresse att tillståndprocesserna samordnas bättre eller eventuellt slås samman. Det handlar snarare om hur administrativa och ekonomiska hinder för tillståndprocessen undanröjs och hur kompetensbehoven och resurserna tryggas. Målet ska vara en process som är smidig och förutsägbar utan att miljömålen äventyras."

Miljöutskottet har föreslagit att ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta:

"Riksdagen förutsätter att samordningen av gruvtillstånd och miljötillstånd främjas. Samordningen av tillståndsförfaranden trygga en process som är smidig och förutsägbar utan att den äventyrar miljömålen."

Ekonomiutskottet anser att det är viktigt att samordna tillståndsförfarandena med tanke på smidiga och snabba tillståndsförfaranden, en enhetlig bedömning av miljökonsekvenserna och en förutsägbar och fungerande ekonomisk omvärld. Ekonomiutskottet anser att samordningselementet inte i tillräcklig utsträckning förverkligas genom frivillig gemensam behandling av tillstånden enligt det nu aktuella förslaget och den gällande lagstiftningen om samordning av miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019). Vid samordningen av förfarandena och eventuella lagstiftningsreformer bör man å andra sidan också beakta reformernas konsekvenser för redan handlagda och pågående tillståndsärenden. Ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner uttalandet så att det utöver det som sägs ovan också nämns att förfarandet ska vara snabbt.

Ceta-avtalet

Ekonomiutskottet har tidigare i sitt betänkande EkUB 7/2020 rd om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (MI 7/2019 rd) fäst uppmärksamhet vid behovet av att beakta konsekvenserna av det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan Kanada och Europeiska unionen och dess medlemsstater (Ceta) för de mål som uppställts för den nationella beredningen av gruvlagen. Särskilt Ceta-bestämmelserna om investeringsskydd är relevanta i detta avseende. Grundprincipen för investeringsskyddet är att skydda utländska investerare mot sådana åtgärder i den stat där investeringen görs som väsentligt påverkar investeringens värde och strider mot de regler som har överenskommit i avtalet om investeringsskydd. Ceta-avtalet kommer inte att träda i kraft förrän alla EU:s medlemsstater har ratificerat det.

I regleringen om investeringsskydd i Ceta-avtalet har medlemsstaterna förbehållits rätten till en viss legitim effektiv reglering i det allmänna intresset, framhåller utskottet. Den nu föreslagna regleringen uppfyller de legitima avsikterna att förbättra markägarnas rättigheter och kommuninvånarnas påverkningsmöjligheter, vilka starkt anknyter till den grundläggande rättigheten till miljön. I Ceta-avtalet har man velat betona statens rätt att reglera i det legitima allmänna intresset.

Det skydd som avtalet garanterar motsvarar enligt uppgift i hög grad också nivån på Finlands interna rättsordning och skyddsnivån enligt europeisk rätt. Ekonomiutskottet anser att de nu föreslagna ändringarna inte kan anses vara diskriminerande, överraskande eller oproportionerliga på

Betänkande EkUB 41/2022 rd

ett sätt som strider mot investerarnas berättigade förväntningar eller som kan betraktas som ingrepp jämförbara med expropriation eller som strider mot förpliktelse i fråga om skälig och rättvis behandling. Propositionen innehåller enligt uppgift inga sådana diskriminerande, överraskande eller oskäligen ändringar som väsentligen förändrar risken gällande statens skadeståndsansvar enligt Ceta-avtalet. Ceta-avtalet betonar separat statens rätt att utfärda bestämmelser om miljöskydd, påpekar utskottet.

Den nationella säkerheten, försörjningsberedskapen och gruvdriftens strategiska betydelse

Utgångspunkten för propositionen har varit att ha kvar ett inmutningssystem inom gruvsektorn. Malmletningstillståndet motsvarar till sin juridiska karaktär inmutning på samma sätt som i den gällande lagen: malmletningstillstånd och tillhörande rättigheter beviljas först den som ansökt om tillstånd, oberoende av markägarens samtycke. Konceptet stöder en effektiv malmletning, särskilt med tanke på landets fastighetsstruktur och små gårdsstorlekar. Ekonomiutskottet betonar att ett system av inmutningstyp inte heller i sig utgör ett hinder för att genomföra en hög miljöskyddsnivå, tillgodose markägarnas och andra berörda parter samt kommunernas rättigheter eller stärka deras ställning i lagstiftningen. Systemet hindrar inte heller att en gruvskatt, system som på ett övergripande sätt täcker det sekundära miljöansvaret eller andra motsvarande reformer genomförs i syfte att tillgodose allmänintresset, försörjningsberedskapen eller den nationella säkerheten.

Förändringarna i den globala omvärlden under den senaste tiden framhäver behovet av att bedöma gruvlagens system särskilt med tanke på den nationella säkerheten, försörjningsberedskapen och gruvdriftens strategiska betydelse med beaktande av den skärpta råvarukonkurrensen särskilt i fråga om kritiska mineraler.

En brist i det aktuella förslaget kan anses vara den bristfälliga behandlingen av försörjningsberedskaps- och säkerhetsaspekten. De föreslagna ändringarna står i sig inte i strid med dessa mål, men förslaget innehåller inte någon heltäckande bedömning av de behov av lagändringar beträffande försörjningsberedskap och nationell säkerhet som accentuerats i och med den rådande säkerhetspolitiska miljön och inte heller tillräckliga ändringsförslag som gäller dessa.

I propositionen beaktas dock i viss mån försörjningsberedskapsaspekter i undantagen från begränsningen av malmletning på grund av ett viktigt allmänt intresse (46 § 1 mom. 7 punkten och 61 a § 3 mom.). Den nationella säkerheten har genom de tillägg som föreslås i 3 § i gruvlagen beaktats som laghänvisningar till lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012), lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019), lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019). Innehållet beskrivs även i motiveringen till lagförslaget.

Genom lagförslaget utsträcks dessutom begränsningarna i fråga om prospekteringsarbete enligt 7 § till att gälla också förbehåll (44 §). Enligt 7 § 2 mom. 2 punkten får prospekteringsarbete inte utföras på markytan på ett område som försvarsmakten förfogar över eller ett sådant område som Gränsbevakningsväsendet besitter och där vistelse är begränsad eller förbjuden, eller på mindre

Betänkande EkUB 41/2022 rd

än 100 meters avstånd från ett sådant område. Samma områdesbegränsning gäller i princip malmletningstillstånd och gruvtillstånd, och i fortsättningen alltså också förbehållsanmälningar.

Ekonomiutskottet fäster kritisk uppmärksamhet vid att de ovan nämnda begränsningarna för fastighetsförvärv dock endast har mycket liten betydelse i gruvdriften. Gruvdrift kan med tanke på besittningen av behövliga områden bedrivas också utan äganderätt, och i prospekteringsfasen behövs inte ens besittningsrätt. De som bedriver gruvdrift förvärvar de områden som är viktiga för gruvdriften enligt eget val antingen med ägande- eller nyttjanderätt, om de lyckas förhandla fram avtal. Om avtal inte kan ingås, kan innehavaren av gruvtillståndet ansöka om gruvområdesinlösningsstillstånd hos statsrådet. Inlösen enligt gruvlagen kan ge endast nyttjanderätt, inte äganderätt, men då det gäller förutsättningarna för att bedriva verksamhet finns det i praktiken ingen skillnad mellan dessa. Gruvområdesinlösningsstillstånd får enligt 31 § 3 mom. i gruvlagen sökas av den som söker gruvtillstånd för utvinning av den berörda fyndigheten. Inga andra förutsättningar för subjektet har föreskrivits. I avtal om överlåtelse av nyttjanderätt är det inte fråga om överlåtelse av en fastighet eller en kvotdel eller ett outbrutet område av en fastighet, så lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv och de subjektsspecifika begränsningar som ingår i den tillämpas inte på avtalen. På dem tillämpas av samma orsak inte heller lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019).

Inte heller de aktuella propositionerna med förslag till handelsregisterlag och näringsverksamhetslag samt vissa lagar som har samband med dem (RP 244/2022 rd) eller den nyligen antagna lagen om ändring av lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv, lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden och 1 § i förköpslagen (RP 1098/2022 rd) ökar möjligheterna att beakta den nationella säkerheten i gruvlagen på ett sätt som avviker från nuläget.

När det gäller överföring av redan beviljade gruvtillstånd konstaterar ekonomiutskottet att det enligt utredning till utskottet delvis förblir oklart i vilken mån den gällande eller föreslagna regleringen gör det möjligt att beakta omständigheter som hänför sig till den nationella säkerheten eller försörjningsberedskapen. Utgångspunkten för regleringen är att gruvmyndigheten när förutsättningarna enligt 73 § uppfylls ska godkänna överföringen av tillståndet, och i beslutet kan man inte enligt prövning ställa krav som hänför sig till den nationella säkerheten eller försörjningsberedskapen. Samtidigt fäster utskottet dock uppmärksamhet vid den möjlighet som nämns i propositionsmotiven att tillämpa lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten.

De bestämmelser som föreslås i propositionen ändrar inte heller rättsläget till den del att den malmletningsrätt som medför företrädesrätt till gruvtillstånd kan leda till inmutningsrätt också för bolag som är verksamma utanför EU eller för aktörer med bestämmande inflytande i sådana bolag.

Ekonomiutskottet påpekar också att förpliktelse i EU:s frihandelsavtal måste beaktas vid bedömningen av om malmletningsrätt eller gruvtillstånd eventuellt kommer att beviljas aktörer utanför EU. Med tanke på detta är det värt att notera att Finland i förpliktelse i enlighet med Ceta-avtalet har lagt fast att Finland i fråga om marknadstillträde för investeringar förbehåller sig rätten att kräva att den som ansöker om gruvtillstånd har hemvist/bostadsort i EES. Motsvarande förbehåll har gjorts också i andra frihandelsavtal som EU ingått. Dessutom möjliggör till exempel Ceta-av-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

talet åtgärder i anslutning till den nationella säkerheten också inom gruvsektorn. Avtalet utgör därför inget hinder för relevanta nationella bestämmelser. Ekonomiutskottet pekar dock på behovet av en mer övergripande bedömning av gruvdriftens förhållande till investeringsskyddet och betonar att bestämmelserna om nationell säkerhet måste tolkas med hänsyn till Finlands internationella förpliktelser.

Lagförslaget innebär i sig ingen försämring av den nuvarande lagstiftningen med avseende på försörjningsberedskapen, säkerheten eller försvaret. Ekonomiutskottet betonar att frågan har samband med den bredare diskussionen om kritiska råvaror och andra intressen. Gruvindustrin är för närvarande en viktig råvaruleverantör till viktiga industrier: skogsindustri, metallindustri och kemisk industri, som är beroende av mineraler som råvaror. Dessutom är det fråga om ett större kluster som uppstått kring gruvindustrin. I framtiden, när elektrifieringen av samhället framskrider, kommer tillgången till kritiska metaller att kräva ett omfattande samarbete och beredskap samt samarbete mellan olika aktörer på nationell nivå och EU-nivå.

Ekonomiutskottet anser att tillämpningsområdet för de ovannämnda lagarna och den helhet som de bildar endast i begränsad utsträckning svarar mot de farhågor som gäller den nationella säkerheten. Enligt utredning till utskottet har man vid beredningen av lagprojektet inte i väsentlig grad beaktat den förändrade säkerhetspolitiska miljön till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

Ekonomiutskottet anser att det är en betydande brist att gruvlagen inte betraktar försörjningsberedskapen, den nationella säkerheten eller försvaret som kriterier för beslutsprövning. Tillståndsmyndigheten eller tillståndsförfarandet har inte heller byggts upp med tanke på beaktandet av säkerhetsfrågor på nationell nivå: gruvmyndigheten har inte tillräcklig kompetens för att bedöma den nationella säkerheten i tillståndsförfarandet.

För att den nationella säkerheten ska beaktas i bestämmelserna i gruvlagen föreslår ekonomiutskottet att lagförslaget kompletteras på det sätt som anges nedan i detaljmotiveringen så att de nationella säkerhetsaspekterna beaktas vid prövningen av hinder för beviljande av tillstånd i fråga om både malmetningstillstånd och gruvtillstånd.

Ekonomiutskottet föreslår att man vid bedömningen av aspekter som gäller den nationella säkerheten genom ett utlåtandeförfarande särskilt ska stödja sig på sakkunskapen hos försvarsministeriet, inrikesministeriet, utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, skyddspolisen, Försörjningsberedskapscentralen och andra relevanta myndigheter. Utlåtandeförfarandet är huvudregeln i fråga om gruvtillstånd och i fråga om malmetningstillstånd som baserar sig på gruvmyndighetens behövlighetsprövning.

Om de som lämnat utlåtande uttrycker tvivel beträffande den nationella säkerheten ska beslutet i ärendet fattas av en myndighet med mer allmän behörighet. Ett ärende som ska avgöras vid arbets- och näringsministeriet ska beredas av gruvmyndigheten tillsammans med arbets- och näringsministeriet, och ändring i beslutet ska kunna sökas hos förvaltningsdomstolen. I övriga situationer tillståndsprövningen utförs av gruvmyndigheten på samma sätt som för närvarande.

Den nationella säkerheten har inte entydigt definierats på lagnivå (se FsUB 6/2022 rd — RP 222/2022 rd). I sitt betänkande anser försvarsutskottet att nationell säkerhet är ett mångfasetterat be-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

grepp som har sin kärna i nationens säkerhet och existens. Likväl menar försvarsutskottet att det krävs en så bred definition av den nationella säkerheten som möjligt för att de befogenheter lagstiftningen ger ska kunna utnyttjas fullt ut till exempel för att effektivt skydda kritisk infrastruktur.

Ekonomiutskottet anser att det inte heller är motiverat att försöka definiera den nationella säkerheten på ett uttömmande sätt i bestämmelserna i gruvlagen för att definitionen inte ska inskränka tolkningen av denna eller andra lagar. Samtidigt betonar utskottet att den nationella säkerheten också kan tolkas olika på grund av de materiella bestämmelserna i olika lagar.

Ekonomiutskottet påpekar att bestämmelserna om beaktande av den nationella säkerheten är betydelsefulla med tanke på grundlagen och att de kan innehålla punkter som är känsliga med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Särskilt med tanke på det aktuella temat kan det vara fråga om en spänning mellan den nationella säkerheten och näringsfriheten. Enligt utredning till ekonomiutskottet är det dock fråga om ett sådant vägande samhälleligt intresse som måste kunna beaktas när gruvlagen stiftas. När det gäller gruvdrift måste de grundläggande rättigheterna för många personer samordnas med bland annat vägande samhällsintressen.

Ekonomiutskottet fäster också uppmärksamhet vid att regleringen är allmänt hållen. Grundlagsutskottet har i sitt färskta utlåtande GrUU 61/2022 rd upprepat sin ståndpunkt i utlåtandet GrUU 32/2010 rd om att de bestämmelser som föreslås i gruvlagen bitvis är synnerligen flexibla och allmänt hållna. Utskottet ser det dock som oundvikligt när man tänker på de många och komplexa etapperna och särdragen i gruvprojekt. Därför var det helt motiverat att i synnerhet tillståndsbestämmelserna är något mer allmänt hållna än vad man i allmänhet kräver av bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 32/2010 rd, s. 3/I). Ekonomiutskottet anser att detta också gäller mångfalden av situationer som gäller den nationella säkerheten i anslutning till projektet. Ekonomiutskottet betonar samtidigt att de nu föreslagna bestämmelserna om nationell säkerhet måste tolkas med beaktande av grundlagen och Finlands internationella förpliktelser.

Ekonomiutskottet föreslår dessutom att riksdagen godkänner ett uttalande där riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp och bedömer hur väl bestämmelserna om nationell säkerhet i gruvlagen och annan lagstiftning fungerar och hur ändamålsenliga de är samt bereder eventuella ändringsförslag för att trygga regleringens omfattning och tillgången till kritiska mineraler. En sådan reglering bör också möjliggöra en mer omfattande bedömning av tillståndssökanden med tanke på den nationella säkerheten än vad som nu föreslås. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att lagstiftningen innehåller en mer allmänt användbar, heltäckande och enhetlig grundläggande modell för att beakta aspekter som hänför sig till den nationella säkerheten särskilt i fråga om bestämmelserna om näringsverksamhet och tillstånd.

Säkerheter och utvinningsavfall

Säkerheterna för efterbehandling vid gruvdrift spelar en central roll när det gäller att tillgodose miljöskyddsmålen för gruvdriften. Att säkerheten inte bara ska gälla omedelbar säkerhet utan ha en bredare räckvidd, vilket syftet även hittills varit i gruvlagen, har enligt uppgift inte alltid förverkligats. I propositionen föreslås därför att bestämmelserna om säkerheter preciseras genom att de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna som ska täckas med säkerheter definie-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

ras noggrannare. Enligt förslaget ska dessutom omfattningen av säkerheten i fortsättningen utvidgas till säkerhetsåtgärder i avvikande situationer och ersättningar till markägare under en period av ett år. Säkerhetssystemet i gruvlagen preciseras och verksamhetsutövaren svarar för eventuella kostnader i högre grad än tidigare.

Det föreslås också preciseringar i bestämmelserna som gäller upphörande av gruvdrift så att en stegvis stängning av gruvan beaktas bättre än tidigare redan under gruvdriften och att nedläggning av gruvor genomförs på ett ansvarsfullt sätt. En skärpning i bestämmelserna som gäller upphörande av gruvdrift stöder en precisering av bestämmelserna om säkerheter. Utskottet ser det som viktigt att lagstiftningen kräver att gruvmyndigheten på eget initiativ ska justera säkerhetens storlek, om verksamhetens art och omfattning eller verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa eller miljön efter det att tillståndet beviljades har förändrats på så sätt att säkerhetens art eller storlek därför behöver justeras. Enligt utredning till ekonomiutskottet förtydligar ändringarna i bestämmelserna om gruvssäkerheter det rådande rättsläget och stärker miljöansvaret enligt principen om att förorenaren betalar. De långsiktiga konsekvenserna av nedläggning av en gruva ska utredas grundligt, och de ska beaktas i säkerhetsbeloppen.

För gruvdrift behövs också en säkerhet för att garantera en adekvat avfallshantering, uppföljning, kontroll och åtgärder som behövs när verksamheten avslutas eller efter avslutad verksamhet. Kostnaderna för dessa avfallshanteringsåtgärder som täcks med säkerheten betalas ur säkerheten, om verksamhetsutövaren till exempel på grund av insolvens inte kan sköta dem.

Gränsytan mellan säkerheter enligt gruvlagen och miljöskyddslagen beskrivs i 108 § i den gällande gruvlagen så att den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen närmast täcker kostnaderna för tillslutande av bassänger för anrikningssand, gråbergsområden och motsvarande områden för avfallshantering, medan säkerheten i gruvtillståndet ska täcka övriga avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder. Miljöskyddslagens bestämmelser om säkerheter för avfallsbehandling har nyligen uppdaterats genom lagändringen 490/2022. Regleringen befäste justeringen av säkerheterna för att de alltid bättre ska motsvara de kostnader som de är avsedda att täcka.

Gruvlagen kan inte föreskriva om säkerheter som ska ställas för åtgärder som hör till miljöskyddslagens tillämpningsområde. Miljöskyddslagen tillämpas på industriell och annan verksamhet som orsakar eller kan orsaka förorening av miljön, på verksamhet som ger upphov till avfall samt på avfallsbehandling.

Miljöutskottet betonar i sitt utlåtande (MiUU 4/2022 rd) att gruvdriftens mest betydande miljökonsekvenser hänför sig till hanteringen av utvinningsavfall. Utskottet lyfter upp oron över hur miljöskyddslagen och förordningen om utvinningsavfall, som utfärdats med stöd av avfallslagen, fungerar.

"Utskottet anser det vara viktigt att man i alla lösningar för slutförvaring av utvinningsavfall tar hänsyn till lagringsplatsens faktiska brukstid och lämplighet för avfallet. Mycket farligt eller långvarigt skadligt avfall ska alltid i första hand stabiliseras på ett bestående sätt eller utnyttjas på samma sätt som avfall från avstjälningsplatser. Detta är särskilt viktigt om gruvans avfallsområde är beläget nära ett vattendrag. I yttranden till utskottet har det dessutom framförts att den avfallshanteringsplan och de utredningar som avses i för-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

ordningen om utvinningsavfall antingen inte behandlas alls eller endast i huvuddrag i gruv- och miljötillstånden. Således ingår inte de faktiska kostnaderna för stängning av gruvområdet och förhindrande av förorening av miljön i prövningen av gruvtillstånd eller bestämmelserna om säkerheter."

Ekonomiutskottet konstaterar att syftet med propositionen också är att stärka tillgodoseendet av miljöskyddsintresset. Till den bestämmelse som gäller lagens syfte fogas hänvisningar till biologisk mångfald och till hållbar och sparsam användning av naturresurser.

Miljöutskottet anser att läget är oroväckande och har föreslagit att ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta: Dessutom föreslår miljöutskottet att ekonomiutskottet ur miljösynpunkt utreder säkerheten hos kemikalier som används i samband med borrhning. Ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande enligt miljöutskottets utlåtande:

"Riksdagen förutsätter att arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet i samarbete utreder om de åtgärder som ingår i avfallshanteringsplanen enligt förordningen om utvinningsavfall beaktas i tillräcklig grad i avfallssäkerheten samt hur avfallshanteringsplanen bättre kan beaktas i gruvtillståndsprocessen."

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG (nedan direktivet om utvinningsavfall), som hör till miljöministeriets förvaltningsområde, har till centrala delar satts i kraft nationellt genom lagen om ändring av miljöskyddslagen (346/2008) och statsrådets förordning om utvinningsavfall (190/2013). I gruvlagen finns bestämmelser som kompletterar genomförandet av direktivet om utvinningsavfall. Den som ansöker om malmletnings- och guldvaskningstillstånd är skyldig att i samband med tillståndsansökan lämna in en plan för hantering av utvinningsavfall. Planen ska innehålla uppgifter om miljön i området, jord- och stenavfall, avfallsområden, miljökonsekvenser, åtgärder för att förebygga miljöförorening, övervakning av verksamheten och åtgärder vid upphörandet med verksamheten. En avfallshanteringsplan krävs dock inte, om tillståndshavaren ska göra upp en sådan med stöd av miljöskyddslagen. (13, 25, 34, 51, 54 § i gruvlagen). Gränsdragningen mellan miljötillstånd och tillstånd enligt gruvlagen är tydlig i fråga om planen för hantering av utvinningsavfall. I fråga om tillstånd enligt gruvlagen begärs utlåtande från den lokala närings-, trafik- och miljöcentralen. Gruvmyndigheten beaktar utlåtandet när den fattar beslut.

Ett miljötillstånd som beviljas med stöd av miljöskyddslagen ska förenas med villkor om avfall och minskning av avfallets mängd och skadlighet. Den som bedriver gruvdrift och i vars verksamhet utvinningsavfall uppkommer ska också utarbeta en plan för hantering av utvinningsavfall så att uppkomsten av utvinningsavfall förebyggs, utvinningsavfallets skadlighet minskas samt återvinningen och en säker behandling av avfallet främjas. Planen ska innehålla uppgifter om bland annat deponier för utvinningsavfall, miljökonsekvenser, åtgärder för att förebygga förorening av miljön, kontroll av verksamheten och åtgärder vid upphörande med verksamheten. Planen ska ses över vart femte år och uppdateras vid behov. För all miljötillståndspliktig verksamhet gäller även efter det att verksamheten har upphört en skyldighet att ansvara för de åtgärder som behövs för att förebygga förorening samt för att utreda och kontrollera verksamhetens konsekvenser i enlighet med tillståndet eller förordningen. När verksamheten upphör beviljas i allmän-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

het ett särskilt tillstånd, där det bestäms om åtgärderna. Närmare bestämmelser om stängning och eftervård av deponier för utvinningsavfall finns i förordningen om utvinningsavfall (190/2013).

Inom statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet färdigställdes i slutet av oktober 2022 utredningen "Omfattningsutökning av gruvornas säkerhet: inverkan på miljöskydd och kostnader" (Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2022:64). I projektets slutrapport rekommenderas att avfallssäkerheten enligt miljöskyddslagen i fråga om gruvor utvidgas till att gälla all gruvdrift. Dessutom föreslogs det ändringar i planeringssystemet för gruvor så att även säkerheternas räckvidd ökar. Enligt utredning till ekonomiutskottet bedöms dessa förslag av miljöministeriet, där det också pågår en översyn av genomförandet av direktivet om utvinningsavfall och en uppdatering av förordningen om utvinningsavfall. Utskottet anser det vara viktigt att regleringen av utvinningsavfall och säkerhetssystemet för gruvdrift bedöms på ett heltäckande sätt. Utifrån denna utredning bör också eventuella behov av ändringar i gruvlagen beredas. Utredningen lyfte också fram behovet av att förbättra hållbarheten hos grundkonstruktionerna i gruvor.

Andra behov av fortsatt utveckling av regleringen

Periodiska inspektioner av tillstånd. Ekonomiutskottet har tidigare i sitt betänkande om medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (EkUB 7/2020 rd) ansett det vara viktigt att överväga att återinföra periodiska inspektioner i miljöskyddslagen. Ekonomiutskottet konstaterade i detta sammanhang följande: "Nivån på de skadliga effekterna av gruvdriften bestäms dock i stor utsträckning i miljötillståndsförfarandet. Även om miljöskyddslagen inte hör till ekonomiutskottets ansvarsområde är frågan relevant inte bara med tanke på miljön utan också med tanke på verksamhetsbetingelserna för gruvdrift och investeringsskyddet. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att överväga att återinföra periodiska inspektioner i miljöskyddslagen." Den aktuella propositionen gäller bara gruvlagen och innehåller inget förslag om detta. Ekonomiutskottet anser att det fortfarande är motiverat att granska frågan. Även om miljöskyddslagen inte hör till ekonomiutskottets ansvarsområde, är frågan relevant inte bara med tanke på miljön utan också med tanke på verksamhetsbetingelserna för gruvdrift.

Kärnenergilagen och gruvdriften. Ekonomiutskottet noterar att den nu föreslagna regleringen inte innehåller någon lösning på det strukturella problemet med tillståndssystemet i fråga om gruvdrift där det uppkommer uran eller torium. Enligt 43 § i gruvlagen ska en ansökan om gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium och en tillståndsansökan enligt kärnenergilagen som gäller samma verksamhet behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut. Enligt 23 § i kärnenergilagen ska statsrådet vid sitt allmänna sammanträde behandla en tillståndsansökan enligt kärnenergilagen som gäller sådan gruvdrift och en ansökan om gruvtillstånd enligt gruvlagen som gäller samma verksamhet tillsammans och avgöra dem genom samma beslut med tillämpning av både kärnenergilagen och en lång rad sådana bestämmelser i gruvlagen som normalt tillämpas vid Säkerhets- och kemikalieverket. Då blir det nödvändigt att behandla det egentliga gruvtillståndet med detaljerade och individuella krav och tillståndsvillkor vid statsrådets allmänna sammanträde. Dessutom blir högsta förvaltningsdomstolen då på ett problematiskt sätt den första och enda besvärinstansen, utan den normala tröskeln för besvärstillstånd.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Vid arbets- och näringsministeriet pågår en totalreform av kärnenergilagen, där en av frågorna gäller tillämpningen av gruvlagen och kärnenergilagen på brytning av malmer som innehåller uran och torium samt en översyn av lagbestämmelserna om tillståndsförfarandena för sådan gruvdrift. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att man i detta sammanhang finner en ändamålsenligare lösning än för närvarande för bestämmelserna om tillståndssystemet, särskilt när kärnkraftens betydelse accentueras.

Tryggande av grundforskningen. Finlands centrala roll i att trygga tillgången till råvaror av avgörande betydelse för EU framhäver också betydelsen av det nationella kunskapskapitalet, i synnerhet geodata. Geodata skapar en grund för hållbar och strategisk råvaruhantering. Därför är det viktigt att se till att det finns möjligheter till geologisk grundforskning och kartläggning. Gruvlagen känner för närvarande inte till en situation där vetenskaplig forskning utgör det primära syftet med undersökningar av berggrunden. Enligt det nuvarande tillvägagångssättet jämföras Geologiska forskningscentralen vid undersökning av mineralpotential med bolag som bedriver malmletning, vilket har bedömts fördröja centralens grundforskning. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att i fortsättningen överväga att ta in ett separat instrument för anmälan om grundforskning i bestämmelserna i gruvlagen.

Gruvdriftens betydelse, konsekvenser och förhållande till andra näringar

Gruvdriften skapar förutsättningar och producerar råvaror för alla delområden av ekonomin och för det moderna samhällets fundamentala funktioner. Gruvindustrin har en central betydelse för de tekniska företagens värdekedja och den finländska industrins försörjningsberedskap. Det är inte bara fråga om ett nationellt intresse, utan de finska gruvorna har också en roll i att bygga upp försörjningsberedskapen och den strategiska autonomin i hela Europa. Många samtidiga utvecklingstrender framhäver detta: klimatförändringen, energiomställningen och Rysslands pågående anfallskrig mot Ukraina betonar vikten av tillgång till råvaror. Gruvdriften är också förenad med motstridiga intressen som skapar ett tryck på samordning och som måste beaktas. En lagstiftningsstruktur av inmutningstyp har bedömts i utskottets tidigare betänkande (EkUB 7/2022 rd — MI 7/2019 rd).

Elektrifieringsutvecklingen och byggandet av nya energikällor kräver en betydande mängd olika metaller: behovet av att fasa ut fossil energi förstärks samtidigt av att den ryska importerade energin slopas och klimatförändringen ska dämpas. Behovet av mineralråvaror sträcker sig dessutom genomgående till många andra industrisektorer, från robotik till försvar.

Finland är en gynnsam miljö för ansvarsfull gruvdrift inte bara på grund av sin geologiska potential utan också på grund av stabila och trygga omständigheter. Samtidigt är mineralmarknaden global, och också EU och Finland är till många delar beroende av mineralimport. Man strävar efter att reglera detta beroende också på EU-nivå genom lagstiftningsförslag som gäller kritiska råvaror.

Finland är en globalt sett betydande aktör också som teknikleverantör inom gruvklustret. Företagen inom branschen utvecklar teknik som också bidrar till att öka produktionssäkerheten och minska miljöskadorna. Ur denna synvinkel är även referenser från den inhemska gruvdriften en viktig faktor för konkurrensen på den internationella marknaden.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Gruvdrift är också en industrisektor med ett exceptionellt spant förhållande till andra näringar. Samtidigt som sektorn via sin värdekedja har betydelse även för andra sektorer och stärker näringslivet, sysselsättningen och kommunikationerna i många regioner bidrar den också till att försvåra, begränsa och hindra utövandet av andra näringar. I synnerhet turismens och gruvdriftens intressen är delvis motsatta. Några av de viktigaste konkurrensfaktorerna inom turismen i Finland, den rena naturen och tystnaden i landskapet, är inte lätta att förena med gruvdrift. Visserligen finns det också lyckade exempel. Öppnandet av gruvor har upplevts som ett hot i flera områden. Ekonomiutskottet betonar vikten av att samordna gruvdrift och andra näringar.

Mer ansvarsfull gruvdrift förutsätter också att miljökonsekvenserna beaktas och avfallshanteringen genomförs bättre än för närvarande. Ekonomiutskottet har också i ett tidigare betänkande (EkUB 7/2020 rd — MI 7/2019 rd) betonat vikten av att markägarnas och invånarnas rättigheter tillgodoses på ett mer heltäckande sätt, att möjligheterna att påverka ökas och att värdefull natur skyddas i större omfattning än enligt den gällande lagstiftningen. Målet bör vara ett kretsloppssamhälle där metaller och mineraler återvinns och återanvänds för att minimera utvinningen av ny malm. Ekonomiutskottet betonar också vikten av att utveckla mer hållbara materialinnovationer som minskar behovet av mineraler. Det globala behovet av ökade mineraler leder till uppenbara konflikter med insatserna för att säkerställa den biologiska mångfalden. I sakkunnigyttranden har det framförts att områden som är värdefulla med tanke på biologisk mångfald ofta är belägna i samma zoner som områden med mineralpotential.

I det aktuella förslaget stärks skyddet för andra näringar förutom genom planläggningsmetoder särskilt genom två ändringar: genom bestämmelser om ett nytt hinder för beviljande av tillstånd för ett område där verksamhet enligt tillståndet orsakar väsentlig olägenhet för den övriga näringsverksamheten och genom bestämmelser om att det vid prövningen av gruvtillstånd ska vara möjligt att betrakta negativa konsekvenser för bosättnings- och näringsförhållandena på orten som självständiga konsekvenser. I praktiken kan gruvdrift således hindras av en väsentlig olägenhet som verksamhet enligt tillståndet skulle orsaka exempelvis turist- eller rennäringarna i området, om inte skadliga konsekvenser kan förhindras eller lindras genom tillståndsvillkor. Utskottet understryker att bedömningen ska vara heltäckande. Tröskeln för att beakta de lokala förhållandena kan inte bli så hög att målen för gruvlagsreformen faktiskt inte kan nås och den kommunala självstyrelsens syn på planläggningen inte heller respekteras.

Detta innebär samtidigt att den som ansöker om tillstånd i högre grad än tidigare måste förbereda sig på att också andra näringar kan utgöra ett hinder för gruvdrift vid planeringen av projektet och bedömningen av miljökonsekvenserna. Detta framhäver vikten av en interaktiv och omsorgsfull prognostisering av gruvdriftens samhälleliga konsekvenser och kan öka de kostnader som uppkommer innan gruvtillståndet beviljas. En omsorgsfull bedömning av de sociala konsekvenserna stärker å andra sidan den lokala acceptansen för gruvprojektet och kan minska kostnaderna under gruvdriften. Ekonomiutskottet anser att särskilt planläggningsmetoderna i den föreslagna regleringen väsentligt förbättrar beaktandet av det lokala perspektivet och möjligheten att väga olika intressen mot varandra.

Det aktuella förslaget motsvarar till stor del de utvecklingsbehov som nämns ovan och som utskottet lyft fram i sitt betänkande 7/2020 rd. Samtidigt får många av de problemområden som då lyftes fram endast en partiell lösning i den aktuella reformen, och genomförandet av en del av

Betänkande EkUB 41/2022 rd

dem är beroende av tillämpningspraxisen för lagen och till exempel av att tillräckliga myndighetsresurser tryggas. Det fortsatta arbetet förutsätter till exempel som sagt en bättre samordning av olika tillståndsförfaranden och en mer omfattande granskning av den nationella säkerheten.

Den nu aktuella lagreformen har ett väsentligt samband både med behovet av att förbättra miljöskyddsnivån och med behovet av att säkerställa mineralproduktionen i och med att samhällena elektrifieras. Gruvdrift, miljöskyddsmål och andra näringars perspektiv förutsätter en modern, fungerande, förutsägbar gruvlagstiftning som på ett balanserat sätt beaktar olika intressen och vars funktion också i fortsättningen måste följas upp och utvärderas.

DETALJMOTIVERING

1 §. Lagens syfte. I propositionen föreslås det att syftet med den gällande lagen, en sparsam användning av naturresurser, ändras till hållbar användning. Ekonomiutskottet anser att hållbar användning vanligen avser användning av naturresurser inom gränserna för hur dessa förnyas. Sparsam användning innebär för sin del genomtänkt och resurseffektiv användning av icke-förnybara naturresurser. Utskottet ser det som motiverat att uttrycket sparsam användning står kvar vid sidan av hållbar användning i 1 mom. 3 punkten.

3 §. Lagens förhållande till annan lagstiftning. Ekonomiutskottet föreslår att paragrafen preciseras så att det tydligare framgår hur annan lagstiftning tillämpas jämsides med gruvlagen. Samtidigt föreslås det att hänvisningen till den nya naturvårdslagen (9/2023) som träder i kraft den 1 juni 2023 ändras. Lagens ingress korrigeras på grund av detta.

32 §. Företrädesrätt. Ekonomiutskottet föreslår att hänvisningen till 65 § i naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 35 § för att samordna regleringen med den nya naturvårdslagen (9/2023) som träder i kraft den 1 juni 2023. Lagens ingress korrigeras på grund av detta.

33 §. Tillståndsmyndigheter. Ekonomiutskottet föreslår att 33 § kompletteras med ett nytt 3 mom. om arbets- och näringsministeriets behörighet i tillståndsärenden enligt gruvlagen, där den verksamhet som tillståndsansökan avser kan äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat med dessa jämförbart nationellt säkerhetsintresse. När det gäller behörigheten är risknivån lägre (bedöms kunna äventyra) än när det gäller hinder för tillstånd (bedöms äventyra). Arbets- och näringsministeriets behörighet gäller utöver tillståndsansökan också överföring av tillstånd eller återkallande av ett gällande tillstånd i situationer där den nationella säkerheten kan äventyras.

Statsrådet ska enligt 1 mom. avgöra de ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd och de gruvtillståndsärenden som gäller utvinning av uran eller torium. Bestämmelsen är primär i förhållande till bestämmelsen i 3 mom., så statsrådet har behörighet i ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd och i ärenden som gäller gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium också i situationer där den nationella säkerheten kan äventyras. Behörigheten överförs då inte till arbets- och näringsministeriet. Enligt det tillägg som görs till hänvisningsbestämmelsen i 163 § i lagen ska sökande av ändring i arbets- och näringsministeriets beslut ske i enlighet med lagen om

Betänkande EkUB 41/2022 rd

rättegång i förvaltningsärenden. Ministeriets beslut kan överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

33 a §. Överföring av tillståndsärenden. Ekonomiutskottet föreslår en ny paragraf om överföring av tillståndsärenden. Enligt bestämmelsen ska en tillståndsansökan som har anhängiggjorts hos gruvmyndigheten överföras till arbets- och näringsministeriet för avgörande, om den tillståndsenliga verksamheten bedöms kunna äventyra försvaret, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse. Sökanden anhängiggör tillståndsansökan hos gruvmyndigheten. Gruvmyndigheten ska i enlighet med vad som anges i motiveringen i fråga om 46 och 48 § vid behov begära utlåtanden av andra myndigheter om den nationella säkerheten. Utifrån de uppgifter som den fått ska gruvmyndigheten överväga om det finns skäl att överföra ärendet till arbets- och näringsministeriet för avgörande.

44 §. Förbehållsanmälan. Hänvisningen till naturvårdslagen i paragrafen uppdateras i enlighet med naturvårdslagen (9/2023), som stadfästes den 5 januari 2023 och ska träda i kraft den 1 juni 2023, eftersom den nu föreslagna regleringen i gruvlagen avses träda i kraft tidigast den 1 juni 2023.

46 §. Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Ekonomiutskottet föreslår att det till 1 mom. fogas en ny 10 punkt enligt vilken malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd inte får beviljas, om den tillståndsenliga verksamheten bedöms äventyra den nationella säkerheten, dvs. landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse.

Efter att gruvmyndigheten har fått tillståndsansökan gör myndigheten en första bedömning av om den tillståndsenliga verksamheten kan äventyra den nationella säkerheten, dvs. landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse. Kriterierna för den första bedömningen kan till exempel vara att verksamheten ska bedrivas nära kritisk infrastruktur. Utifrån bedömningen ska gruvmyndigheten avgöra om det finns skäl att utreda frågan närmare genom utlåtandeförfarande eller på något annat sätt. Gruvmyndigheten kan vid behov begära utlåtande om ärendet av de myndigheter som är centrala med tanke på utredningen av ärendet, såsom försvarsministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet (särskilt i fråga om försörjningsberedskapen), utrikesministeriet, kommunikationsministeriet (särskilt i fråga om kritisk infrastruktur), Skyddspolisen och Försörjningsberedskapscentralen. I 152 § ingår bestämmelser om myndighetens rätt till information. Utifrån de uppgifter som den fått ska gruvmyndigheten överväga om det finns skäl att överföra ärendet till arbets- och näringsministeriet för avgörande.

I 45 § i lagen föreskrivs det att tillstånd dock trots hinder enligt denna lag kan beviljas, om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom en minskning av områdets storlek. Det primära alternativet för att beakta den nationella säkerheten, dvs. landets försvar, försörjningsberedskapen, funktionen hos den infrastruktur som är nödvändig för samhället eller något annat därmed jämförbart nationellt säkerhetsintresse, är således att meddela tillbörliga tillståndsvillkor. Tillståndsvillkoren kan gälla till exempel verksamhetens placering (t.ex. avståndet till infrastruktur som är kritisk för landets försvar). Genom föreskrifterna kan verksamhetsutövaren i vilket fall

Betänkande EkUB 41/2022 rd

som helst effektivt informeras om de intressen som är viktiga för Finland och förväntningarna på att de ska respekteras i affärsverksamheten.

48 §. Hinder för beviljande av gruvtillstånd. Ekonomiutskottet föreslår att det till 3 mom. fogas en ny 3 punkt enligt vilken gruvtillstånd inte får beviljas, om den tillståndsenliga verksamheten bedöms äventyra den nationella säkerheten, dvs. landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse.

Gruvmyndigheten ska av andra myndigheter begära utlåtande om huruvida den tillståndsenliga verksamheten kan äventyra den nationella säkerheten, dvs. landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse. Gruvmyndigheten ska åtminstone begära utlåtande av försvarsministeriet och enligt behov också av de myndigheter som är centrala med tanke på utredningen av ärendet, såsom inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet (särskilt i fråga om försörjningsberedskapen), utrikesministeriet, kommunikationsministeriet (särskilt i fråga om kritisk infrastruktur), Skyddspolis och Försörjningsberedskapscentralen. I 152 § ingår bestämmelser om myndighetens rätt till information. Utifrån de uppgifter som den fått ska gruvmyndigheten överväga om det finns skäl att överföra ärendet till arbets- och näringsministeriet för avgörande.

I 45 § i lagen föreskrivs det att tillstånd dock trots hinder enligt denna lag kan beviljas, om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom en minskning av områdets storlek. Det primära alternativet för att beakta den nationella säkerheten, dvs. landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse, är således att meddela tillbörliga tillståndsvillkor. Tillståndsvillkoren kan gälla till exempel verksamhetens placering, såsom avståndet till infrastruktur som är kritisk för landets försvar. Genom föreskrifterna kan verksamhetsutövaren i vilket fall som helst effektivt informeras om de intressen som är viktiga för Finland och förväntningarna på att de ska respekteras i affärsverksamheten.

61 a §. Markägarens samtycke till förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid. Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om markägarens samtycke utfärdas genom förordning av statsrådet. När samtycke ges kan det vara fråga om en fysisk persons rättsliga ställning. Av orsaker som följer av 80 § i grundlagen måste regleringen kompletteras med grundläggande bestämmelser på lagnivå om givande av samtycke. Ekonomiutskottet föreslår att bestämmelsen kompletteras med följande tillägg: ”Sökanden ska skriftligen begära samtycke enligt 1 mom. till förlängning av malmletningstillståndet av ägarna till fastigheterna på det malmletningsområde som ansökan gäller och av de myndigheter eller inrättningar som ansvarar för förvaltningen av området. En skälig tidsfrist ska bestämmas för samtycket. Samtycket ska ges skriftligen och sökanden ska bifoga det till ansökningshandlingarna.”

70 §. Återkallelse av tillstånd. Ekonomiutskottet föreslår att det till 1 mom. fogas en ny 4 punkt enligt vilken tillståndsmyndigheten får återkalla malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guld-vaskningstillstånd, om den tillståndsenliga verksamheten bedöms äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat

Betänkande EkUB 41/2022 rd

jämförbart nationellt säkerhetsintresse. Ett ärende som gäller återkallande av tillstånd ska beredas av gruvmyndigheten tillsammans med arbets- och näringsministeriet.

73 §. Överföring av tillstånd. Ekonomiutskottet föreslår att 73 § 3 mom. kompletteras så att gruvmyndigheten i överföringssituationer också ska undersöka nationella säkerhetsaspekter. En hos gruvmyndigheten anhängiggjord ansökan om överföring av tillstånd ska överföras till arbets- och näringsministeriet för avgörande, om den tillståndsenliga verksamheten bedöms kunna äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse. Arbets- och näringsministeriet fattar då beslut om överföring av tillståndet. Förfarandet och tillämpningssituationerna är desamma som i fråga om malmletning enligt den nya 10 punkten i 46 § 1 mom. och i fråga om gruvtillstånd enligt det nya 3 mom. i 48 §. Arbets- och näringsministeriet ska således på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 10 punkten avslå en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 3 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd.

108 §. Säkerhet för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer. Ekonomiutskottet föreslår att regleringen preciseras så att man vid ställandet av säkerheten ska beakta att kostnaderna för arbeten som utförs med säkerhetsmedel i en konkurssituation är betydligt högre än i de situationer då åtgärderna vidtas av verksamhetsutövaren. Det föreslås att 3 mom. kompletteras enligt följande: ”Dessutom ska det beaktas att de åtgärder för vilka säkerheten ställs bedöms eller utförs av någon annan än verksamhetsutövaren eller myndigheten.”

152 §. Myndigheternas rätt att få uppgifter. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket tillståndsmyndigheten, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller rätten att få uppgifter, har rätt att av de myndigheter som anges i bestämmelsen få de uppgifter som är nödvändiga för att utreda förutsättningarna för tillståndsplikt och beviljande, överföring eller återkallande av tillstånd. I detta sammanhang hänvisar rätten till information särskilt till uppgifter om den nationella säkerheten. Uppgifterna ska lämnas avgiftsfritt. Med tillståndsmyndighet avses gruvmyndigheten, arbets- och näringsministeriet samt statsrådet i enlighet med deras tillståndsbehörighet enligt gruvlagen. Uppgifterna ska vara nödvändiga för gruvmyndigheten och arbets- och näringsministeriet för att de ska kunna utreda om verksamheten enligt tillståndsansökan kan bedömas kunna äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse. Uppgifterna kan vid behov begäras från de myndigheter som nämns i bestämmelsen och som är centrala för utredningen av ärendet. Bland dessa myndigheter finns försvarsministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, kommunikationsministeriet, Skyddspolisens, Försörjningsberedskapscentralen, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten och Skatteförvaltningen.

Enligt 29 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan en myndighet till en annan myndighet lämna ut uppgifter ur sekretessbelagda handlingar, om det i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter. Enligt förslaget ska tillståndsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller rätten att få uppgifter ha rätt att få de uppgifter som är nödvändiga för att utreda förutsättningarna för tillståndsplikt och beviljande, överföring eller återkallande av tillstånd. Den fö-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

reslagna bestämmelsen gör det också möjligt för andra myndigheter att dela sekretessbelagd information med tillståndsmyndigheterna enligt gruvlagen till behövliga delar. I praktiken skulle uppgifterna fås med hjälp av utlåtandeförfarandet genom en begäran om information.

Genom de lagfästa rättigheterna att få uppgifter undviks en situation där en myndighet till exempel på grund av dataskyddsregleringen inte kan lämna ut uppgifter till en tillståndsmyndighet enligt gruvlagen, eftersom det inte finns någon laglig grund.

Enligt den föreslagna bestämmelsen får den som lämnar ut uppgifter bedöma från vilka register uppgifter samlas in och i vilken form uppgifterna lämnas ut till den som begärt utlåtande. Den som lämnar ut uppgifter kan således själv bedöma vilka uppgifter som i den aktuella situationen ska anses nödvändiga för tillståndsprövningen enligt gruvlagen.

Paragrafens nya 3 mom. innehåller en bestämmelse om rätten att lämna ut uppgifter till de myndigheter som nämns i 2 mom. Trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller rätten att få uppgifter får tillståndsmyndigheten till andra myndigheter lämna ut sådana uppgifter om tillståndsansökningar och beslut enligt gruvlagen som är nödvändiga för skötseln av myndighetens lagstadgade uppgifter.

Till paragrafens nya 4 mom. har det fogats ett krav som gäller uppgifter som begärs med stöd av denna paragraf. Behovet av information ska alltid motiveras, både sambandet mellan informationen och det ärende som behandlas och uppgifternas nödvändighet vid behandlingen av ärendet. Enligt den senare meningen i 4 mom. får de uppgifter som nämns i 2—3 mom. lämnas ut också elektroniskt eller med hjälp av en teknisk anslutning och uppgifterna får inte användas för något annat ändamål än det för vilket de har begärts.

163 §. Ändringssökande i statsrådets och arbets- och näringsministeriets beslut. Ekonomiutskottet föreslår att paragrafen kompletteras med en bestämmelse om sökande av ändring i arbets- och näringsministeriets beslut. På grund av ändringen ändras paragrafens rubrik. Till paragrafen fogas en andra mening enligt vilken ett beslut om överföring av ett ärende till en annan myndighet inte får överklagas separat. Det är möjligt att överklaga befogenheten inom ramen för det slutliga avgörandet, men alltså inte separat.

Ikraftträdande. Regeringen föreslår att lagen om ändring av gruvlagen träder i kraft den 1 mars 2023. På grund av tidsplanen för behandlingen föreslår ekonomiutskottet att lagen träder i kraft tidigast den 1 juni 2023 för att trygga en tillräcklig övergångstid och eftersom ikraftträdandet av lagen behöver samordnas med ikraftträdandet av den nya naturvårdslagen (9/2023).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 126/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Riksdagen godkänner fyra uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i gruvlagen (621/2011) 169 § 4 mom. sådant det lyder i lag 515/2016,

ändras 1 § 1 och 4 mom., 3 §, 6 § 5 punkten, 8 § 1 mom., 11 § 2 mom. 5 punkten, rubriken för 12 §, 12 § 2 och 4 mom., 14 § 2 mom., 15 § 3 mom., 18 § 1 mom. 4 punkten, 24 § 2 mom., 27 § 2 mom., 28 § 2 mom., 30 § 2 mom., 32 §, 34 § 2 mom. 1 punkten, 38 §, 46 § 1 mom. 7 och 8 punkten, 47 § 4 mom., 48 § 1 mom. och den finska språkdräkten i 48 § 2 mom., 51 § 2 mom. 2 och 3 punkten, 52 § 3 mom. 4 och 5 punkten, 54 § 2 mom. 3 och 4 punkten, rubriken för 55 §, 56 § 1 mom., 58 § 5 mom., 59 § 2 mom., 61 § 2 mom. 1 och 3 punkten, 62 § 2 mom., 63 § 2 mom. 3 punkten, 65 § 2 mom. 3 punkten, 70 § 1 mom. 3 punkten, 73 § 2 och 3 mom., 74 § 2 och 5 mom., 76 § 1 mom., 77 § 1 mom., 107 och 108 §, 112 § 1 mom., 120 och 143 §, rubriken för 144 §, 144 § 1 och 3 mom., 146 § 2 mom. 5 punkten, 150 § 2 mom., 156 § 1 och 2 mom., 163 § samt 169 § 1 mom.,

av dem 3 § sådan den lyder i lag 37/2023, 32 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 37/2023, 34 § 2 mom. 1 punkten och 56 § 1 mom. sådana de lyder i lag 259/2017, 58 § 5 mom. och 163 § sådana de lyder i lag 966/2020, 59 § 2 mom. sådant det lyder i lag 915/2013 samt 65 § 2 mom. 3 punkten och 169 § 1 mom. sådana de lyder i lag 515/2016, samt

fogas till 6 § 4 punkten nya underpunkter d och e, till 6 § en ny 6 punkt, till 11 § 2 mom. en ny 6 punkt, till 12 § ett nytt 4 mom., varvid det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till 14 § ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till 18 § 1 mom. nya 5—8 punkter, till 18 § nya 3 och 4 mom., till 28 § ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till lagen en ny 31 a §, till 33 § ett nytt 3 mom., till lagen en ny 33 a §, till 34 §, sådan den lyder i lagarna 259/2017, 578/2019 och 37/2023, ett nytt 4 mom., varvid de nuvarande 4—7 mom. blir 5—8 mom., till 39 § ett nytt 4 mom., till 44 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 307/2017, nya 2 och 4 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. och det nuvarande 3 mom. blir 5 mom., till 46 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 307/2017, nya 9 och 10 punkter, till 47 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom. och det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till 48 § ett nytt 3 mom., till 51 § 2 mom. en ny 9 a-punkt, till 51 § nya 3 och 4 mom., till 52 § 3 mom. nya 8 a—8 e-punkter, till 52 § ett nytt 4 mom., till 54 § ett nytt 3 mom., till 55 § nya 3 och 4 mom., till 56 §, sådan den lyder i lag 259/2017, nya 3 och 4 mom., till lagen nya 61 a och 61 b §, till 70 § 1 mom. en ny 4 punkt, till 75 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 966/2020, ett nytt 5 mom., till 76 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 78 § i stället för den 78 § som upphävts genom lag 915/2013, till lagen ett nytt 8 a kap., till 109 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 146 § 2 mom. en ny 6 punkt, till lagen en ny 151 a §, till 152 § nya 2—4 mom., varvid de nuvarande 2—4 mom. blir 5—7 mom., till 156 § ett nytt 4 mom. samt till lagen en ny 170 a § som följer:

Betänkande EkUB 41/2022 rd

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar malmletning och gruvdrift, och att ordna användningen av de områden som behövs för detta. För att lagens syfte ska nås krävs det att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till

- 1) förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift,
- 2) den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet,
- 3) konsekvenserna av verksamheten för miljön, markanvändningen och naturens mångfald samt en **sparsam och** hållbar användning av naturresurser.

De verksamheter som avses i denna lag samordnas inom samernas hembygdsområde, om vilket det föreskrivs i sametingslagen (974/1995), så att samernas rättigheter som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar tryggas. Vid samordningen beaktas också vad som i skoltlagen (253/1995) föreskrivs om att främja levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för skolterna och skoltområdet och om att bevara och främja skolkulturen.

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag och annan lagstiftning, ~~bland annat~~ vad som föreskrivs i följande lagar tillämpas: naturvårdslagen (**9/2023**), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötsellagen (848/1990), strålsäkerhetslagen (859/2018), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995), dammsäkerhetslagen (494/2009), förvaltningslagen (434/2003), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), sametingslagen, samiska språklagen (1086/2003), språklagen (423/2003), lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012), lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019), lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019).

6 §

Allmänna principer

Inom verksamhet enligt denna lag gäller följande principer:

-
- 4) så långt möjligt ska
 - d) det säkerställas att alla gruvmineral som påträffats på området och som är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara utnyttjas i alla faser av gruvdriften,
 - e) skadliga miljökonsekvenser undvikas,
-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

- 5) de olägenheter och skador som orsakats av verksamheten ska ersättas,
- 6) förvaltningen av gruvmineral ska ordnas på behörigt sätt.

8 §

Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete

Den som ansvarar för prospekteringsarbetet ska innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras (*prospekteringsområde*) och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla. Inom det renskötselområde (*renskötselområde*) som avses i 2 § 1 mom. i renskötsellagen ska den som ansvarar för prospekteringsarbetet göra en skriftlig anmälan också till renbeteslaget på området.

11 §

Malmletning med stöd av tillstånd

Malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd får inte medföra

- 5) avsevärd olägenhet för landskapet,
- 6) andra betydande skadliga miljökonsekvenser.

12 §

Anmälan om malmletning och om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom det skoltområde som avses i skoltlagen till skolternas byastämma samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

Om malmletning genomförs med fastighetsägarens samtycke enligt 9 § 1 mom., ska den som ansvarar för malmletningen innan malmletningen inleds göra en skriftlig anmälan om malmletningen till gruvmyndigheten.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandena får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

14 §

Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat

Innehavaren av ett malmletningstillstånd är dessutom skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för

- 1) utförda undersökningsarbeten och resultaten av dem,
- 2) miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av utförda undersökningsarbeten,
- 3) kommande undersökningsarbeten,
- 4) en bedömning av miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av kommande undersökningsarbeten.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelserna och om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom skolområdet till skolternas byastämma samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

18 §

Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd

En innehavare av gruvtillstånd är skyldig att se till att

-
- 4) den framtida användningen av gruvområdet eller den framtida utvinningen av fyndigheten inte äventyras eller försvåras,
 - 5) möjligheten att gruvan stängs stegvis beaktas så långt möjligt vid planeringen av gruvdriften,
 - 6) de åtgärder som gäller stängningen av gruvan genomförs så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön,
 - 7) verksamhetens tillståndsenlighet följs upp och eventuella avvikelser anmäls till gruvmyndigheten utan dröjsmål,
 - 8) skadliga miljökonsekvenser förebyggs och minskas.
-

Innehavaren av ett gruvtillstånd är dessutom skyldig att årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt att ordna tillställningen. På tillställningen ska det

- 1) informeras om tidsplanen, omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten samt anges, om det sker väsentliga förändringar i uppgifterna om mineralreserverna,
- 2) informeras om gruvdriftens konsekvenser.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Närmare bestämmelser om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 §

Guldvaskarens skyldigheter

Verksamhet och annan användning av guldvaskningsområdet med stöd av guldvaskningstillstånd får inte medföra i 11 § 2 mom. avsedd följd eller vara till förfång för eller skada användningsändamålet för andra närbelägna områden. Skada får inte orsakas på i området belägna kulturhistoriskt värdefulla byggnader och deras gårdsområden eller andra motsvarande objekt eller på konstruktioner för renskötsel eller renarnas flyttleder.

27 §

Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom skoltområdet till skolternas byastämma samt inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

28 §

Redogörelse för guldvaskningen

Gruvmyndigheten ska årligen ordna en för allmänheten öppen tillställning, där det redogörs för

- 1) guldvaskning som grundar sig på guldvaskningstillstånd,
- 2) guldvaskningens konsekvenser för renskötseln, för andra näringar, för samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och för skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelserna och om de för allmänheten öppna tillställningarna och deras innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Slutbesiktning på guldvaskningsområde

Gruvmyndigheten ska lämna en underrättelse om slutbesiktningen till guldvaskaren och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området samt inom samernas hem-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

bygdsområde till sametinget, inom skoltområdet till skolternas byastämma och inom renskötselområdet till de berörda renbeteslagen.

— — — — —

31 a §

Rådgivning till sökande

Utöver vad som i 8 § i förvaltningslagen föreskrivs om myndigheternas skyldighet att ge råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende, ska tillståndsmyndigheten på begäran ge sökanden information i elektronisk form om

1) vilka uppgifter som ska uppges i tillståndsansökan och vilka utredningar som ska bifogas ansökan,

2) vilka utlåtanden som kommer att begäras för att utreda ärendet och den tidsfrist som reserveras för detta,

3) uppskattad tidpunkt för meddelande av tillståndsbeslutet.

Tillståndsmyndigheten kan dessutom på sökandens begäran eller på eget initiativ arrangera ett samråd mellan sökanden och myndigheten för att ordna rådgivningen i tillståndsärendet. Till samrådet kan också kallas andra myndigheter som är behöriga när det gäller behandlingen av projektet vid myndigheterna.

32 §

Företrädesrätt på basis av förbehållsanmälan och tillståndsansökan

Företrädesrätt till malmletningstillstånd kan erhållas av den som först gör en förbehållsanmälan eller som först lämnar in en ansökan om malmletningstillstånd. Företrädesrätt till gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd kan erhållas av den som först lämnar in en ansökan om gruvstillstånd eller en ansökan om guldvaskningstillstånd.

För förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd kan sökanden reservera området genom en anmälan till gruvmyndigheten (*förbehållsanmälan*). En företrädesrätt som grundar sig på förbehållsanmälan är i kraft när anmälan har gjorts på det sätt som föreskrivs i 44 § och det inte finns något hinder enligt denna lag för godkännande av förbehållet. Företrädesrätten upphör att gälla när gruvmyndighetens beslut med anledning av förbehållsanmälan (*förbehållsbeslut*) förfaller eller återkallas.

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter det att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Om gruvstillstånd söks för en fyndighet på ett malmletningsområde, har innehavaren av malmletningstillstånd med avvikelse från 3 mom. företrädesrätt till gruvstillstånd, om denne ansöker om gruvstillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 § innan malmletningstillståndet förfaller eller återkallas.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 4 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter att malmletningstillståndet förfallit eller återkallats.

33 §

Tillståndsmyndigheter

Med avvikelse från 2 mom. ska arbets- och näringsministeriet avgöra ärenden som gäller malmletnings-, guldvasknings- eller gruvtillstånd, om den verksamhet som tillståndsansökan avser bedöms kunna äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat med dessa jämförbart nationellt säkerhetsintresse.

33 a §

Överföring av tillståndsärenden

Om en tillståndsansökan har anhängiggjorts hos gruvmyndigheten och det i samband med utredningen av ärendet framgår att verksamheten bedöms kunna äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse, ska ärendet utan dröjsmål överföras till arbets- och näringsministeriet för avgörande.

34 §

Tillståndsansökan

I tillståndsansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om

1) sökanden, sökandens förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på tillståndet samt sökandens andra ansökta eller gällande tillstånd i anknytning till verksamheten,

Om området som är föremål för ansökan är beläget inom samernas hembygdsområde, ska tillståndssökanden i tillräcklig grad för förfarandet enligt 38 § utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har för samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar. Tillståndssökanden ska också utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ansökan har utanför samernas hembygdsområde, om verksamheten enligt ansökan har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. I utredningen ska särskilt beaktas

1) kända eller sannolika konsekvenser av verksamheten för samernas rätt att på området bevara och utveckla sitt språk och sin kultur samt utöva sina traditionella näringar,

2) motsvarande gällande tillstånd i närheten av området,

3) vilka sådana områden ansökan gäller som med tanke på samernas rättigheter som urfolk är viktiga,

Betänkande EkUB 41/2022 rd

4) andra former av områdesanvändning som stör samernas rättigheter som urfolk inom det område som avses i ansökan och i dess närhet,

5) huruvida det trots beviljande av tillstånd på området i fråga fortfarande är möjligt att bevara och utveckla den samiska kulturen och att utöva samernas traditionella näringar.

38 §

Utredning och samarbetsförfarande inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet

Tillståndsmyndigheten ska, utifrån den utredning som sökanden lämnar i sin tillståndsansökan, i samarbete med tillståndssökanden, sametinget, skolternas byastämma, renbeteslagen på området och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området bedöma verksamhetens konsekvenser för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna. Sametinget, skolternas byastämma och renbeteslagen på området ska ges tillfälle att ta ställning till utredningen innan samarbetet inleds.

Tillståndsmyndigheten kan för att utreda ärendet ordna ett möte till vilket företrädare för sametinget, skolternas byastämma, skolrådet, de berörda renbeteslagen, sökanden, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området, kommunen, fiskeriområdet och de samfälliga skogarna inbjuds för att höras.

Tillståndsmyndigheten ska inom det område enligt 2 § 2 mom. i renskötselagen som är särskilt avsett för renskötsel (*särskilt renskötseområde*) i samarbete med renbeteslagen på området utreda vilka olägenheter verksamheten enligt tillståndet orsakar renskötseln.

Tillståndsmyndigheten ska inom skoltområdet begära utlåtande av skolternas byastämma för att utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt tillståndet har för skolternas näringar och levnadsförhållanden. Bestämmelser om remissförfarandet finns i 56 § i skoltlagen.

Bestämmelser om förhandlingsskyldigheten finns dessutom i 9 § i sametingslagen och 53 § i renskötselagen.

Närmare bestämmelser om samarbetsförfarandet och om innehållet i bedömningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §

Anmärkningar och åsikter

Gruvmyndigheten ska dessutom ordna en för allmänheten öppen tillställning som stöd för framställandet av anmärkningar och framförandet av åsikter när det är fråga om en ansökan om gruvtillstånd, ändring av gruvtillstånd eller förlängning av giltighetstiden för ett gruvtillstånd, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt att ordna tillställningen. Vid tillställningen ska det ges en redogörelse för innehållet i tillståndsansökan. Information om den för allmänheten öppna tillställningen ska lämnas med iakttagande av vad som i 40 § föreskrivs om information om tillståndsansökan. Närmare bestämmelser om tillställningen och dess innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

44§

Förbehållsanmälan

Från förbehållsområdet ska avgränsas de områden som avses i 7 § 2 mom. och 9 § 4 mom. Från förbehållsområdet ska avgränsas nationalparker enligt 44 § i naturvårdslagen och naturreservat enligt 45 § i den lagen.

Den som gör förbehållet ska informera de kommuner inom vilka förbehållsområdet finns om att en förbehållsanmälan har lämnats. Om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde ska den som gör förbehållet också informera sametinget, och om förbehållsområdet finns inom skoltområdet ska den som gör förbehållet dessutom informera skolternas byastämma.

46§

Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas

7) för ett område i fråga om vilket kommunen av vägande skäl som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om inte ett viktigt allmänt intresse kräver att tillstånd beviljas,

8) för ett område där verksamhet enligt tillståndet medför väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet,

9) om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omfattningen av det område ansökan gäller eller av andra orsaker som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt denna lag har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat,

10) om verksamheten bedöms kunna äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse.

47§

Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd

Sökanden ska förfoga över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt tillståndet och tillräckliga ekonomiska förutsättningar.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Gruvdriften ska grunda sig på en sådan detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen eller sådan generalplan med rättsverkningar enligt den lagen i vilken gruvområdets och hjälpområdets läge och förhållande till den övriga områdesanvändningen har utretts.

48 §

Hinder för beviljande av gruvtillstånd

Gruvtillstånd får inte beviljas om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte förfogar över sådan sakkunskap som behövs med tanke på verksamheten enligt tillståndet eller tillräckliga ekonomiska förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att se till att gruvdrift inleds, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad i verksamhet enligt denna lag har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Även om villkoren för beviljande av gruvtillstånd uppfylls och det enligt denna lag inte finns något hinder för att bevilja tillstånd, får tillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller betydande skadliga miljökonsekvenser eller i hög grad försämrar ortens bostättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förhindras genom tillståndsvillkor.

Trots att förutsättningarna för att bevilja gruvtillstånd uppfylls och det inte finns något hinder enligt denna lag för att bevilja tillstånd, får tillstånd inte beviljas om verksamheten bedöms äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse.

51 §

Bestämmelser i malmletningstillstånd

Malmletningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

2) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

3) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skollagen inom skolområdet,

9 a) åtgärder för att säkerställa att malmletningen och annan användning av malmletningsområdet inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, betydande förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster, avsevärd olägenhet för landskapet eller andra betydande skadliga miljökonsekvenser,

Betänkande EkUB 41/2022 rd

När tillståndsvillkor enligt 2 mom. 1 punkten meddelas om tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen ska god praxis för att minska miljökonsekvenserna av malmletningen beaktas.

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i malmletningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

52§

Bestämmelser i gruvtillstånd

— — — — —
Gruvtillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om
— — — — —

4) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

5) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skollagen inom skoltområdet,
— — — — —

8 a) bevarande och förnyande av trädbestånd och annan växtlighet samt nya planteringar under gruvdriften,

8 b) placeringen av funktionerna på gruvområdet med beaktande av konsekvenserna för naturens mångfald och övriga miljökonsekvenser,

8 c) åtgärder för att förhindra betydande skadliga miljökonsekvenser,

8 d) åtgärder för att förhindra att ortens bosättnings- eller näringsförhållanden försämras avsevärt,

8 e) stegvis stängning av gruvan,
— — — — —

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i gruvtillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

54§

Bestämmelser i guldvaskningstillstånd

— — — — —
Guldvaskningstillståndet ska innehålla behövliga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om
— — — — —

3) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet och för andra av samernas traditionella näringar inom samernas hembygdsområde,

Betänkande EkUB 41/2022 rd

4) säkerställandet av att verksamheten enligt tillståndet inte äventyrar samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur och sina traditionella näringar inom samernas hembygdsområde eller äventyrar skolternas rättigheter enligt skoltlagen inom skoltområdet,

Närmare bestämmelser om bestämmelserna i guldvaskningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Förbehållsbeslut

I ett förbehållsbeslut ska förbehållets syfte och verkningar anges. I förbehållsbeslutet ska förbehållsområdets läge och gränser samt beslutets giltighetstid fastställas.

Närmare bestämmelser om innehållet i förbehållsbeslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

56 §

Tillståndsbeslutets innehåll

I ett beslut som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd ska syftet med ansökan anges eller ansökan i behövlig omfattning fogas till beslutet. I beslutet ska specificerade yrkanden som har framställts i utlåtanden, anmärkningar och åsikter bemötas.

Till ett beslut om gruvtillstånd ska fogas en karta över gruvområdet.

Närmare bestämmelser om tillståndsbeslutets motivering och om den karta som ska fogas till tillståndsbeslutet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om beslutet omfattar samernas hembygdsområde, ska en kopia av beslutet sändas till sameetinget. Om beslutet omfattar skoltområdet ska en kopia av det sändas till skolternas byastämma och om beslutet omfattar renskötselområdet ska en kopia av det sändas till det berörda renbeteslaget.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

59 §

Information om beslut om gruvområdesinlösningstillstånd

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till ägarna och innehavarna av fastigheterna på gruvområdet och utan dröjsmål till gruvmyndigheten och Lantmäteriverket.

61 §

Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid är att

1) innehavaren av tillståndet till väsentliga delar har utfört undersökningsåtgärderna enligt den arbetsplan som ligger till grund för malmletningstillståndet och malmletningen även i övrigt har varit effektiv och systematisk,

3) tillståndshavaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

61 a §

Markägarens samtycke till förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Utöver vad som i 61 § föreskrivs om villkoren för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid krävs för en förlängning av tillståndets giltighetstid att sökanden visar att samtycke för förlängningen har getts av de för förvaltningen av området ansvariga myndigheter eller inrättningar eller de fastighetsägare vars fastigheter täcker minst hälften av malmletningsområdet när förlängning söks för ett tillstånd som varit i kraft i minst tio år. Samtycket gäller tills malmletningstillståndet förfaller eller det återkallas.

Om samtycke inte har erhållits, kan verksamhetsutövaren hos statsrådet ansöka om att statsrådet förordar en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Statsrådet kan förorda ansökan, om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse. Vid prövningen om projektet krävs på grund av ett viktigt allmänt intresse beaktas projektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser, sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning. Ansökan om förordande av statsrådet ska lämnas till statsrådet. Statsrådets beslut om förordande ersätter det samtycke som avses i 1 mom.

Sökanden ska skriftligen begära samtycke enligt 1 mom. till förlängning av malmletningstillståndet av ägarna till fastigheterna på det malmletningsområde som ansökan gäller och av de myndigheter eller inrättningar som ansvarar för förvaltningen av området. En skälig tidsfrist ska

Betänkande EkUB 41/2022 rd

bestämmas för samtycket. Samtycket ska ges skriftligen och sökanden ska bifoga det till ansökningshandlingarna. Närmare bestämmelser om markägarens samtycke får utfärdas genom förordning av statsrådet.

61 b §

Förlängning av malmletningstillstånds giltighetstid i exceptionella situationer

Om malmletning som grundar sig på ett lagakraftvunnet tillstånd måste avbrytas under tillståndets giltighetstid på grund av force majeure eller av andra särskilda skäl som inte beror på verksamhetsutövaren, kan gruvmyndigheten på ansökan av verksamhetsutövaren förlänga tillståndets giltighetstid för högst så lång tid som arbetet har varit avbrutet. På handläggningen av ansökan tillämpas bestämmelserna i 37—40 och 42 § om handläggning av tillståndsansökan. På beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 56 § 1 mom. om innehållet i tillståndsbeslut, i 57 § om meddelande av tillståndsbeslut och i 58 § om information om tillståndsbeslut. En i denna paragraf avsedd förlängning av ett tillstånds giltighetstid beaktas inte vid beräkningen av den maximitid för tillståndet som avses i 61 § 1 mom.

62 §

Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd

Tillståndsmyndigheten ska se över bestämmelserna i gruvtillstånd som är i kraft tills vidare minst vart tionde år. Tillståndsmyndigheten ska uppge översynsintervallet i tillståndet. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan det bestämmas att också villkoren i ett tidsbegränsat gruvtillstånd ska ses över regelbundet. När bestämmelserna i gruvtillstånd ses över ska tillståndsmyndigheten dessutom försäkra sig om att innehavaren av gruvtillståndet inte omfattas av sådana hinder som anges i 48 § 1 mom.

63 §

Förlängning av gruvtillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid är att

3) tillståndshavaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

65 §

Förlängning av guldvaskningstillstånds giltighetstid

Villkor för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid är att

3) guldvaskaren inte i väsentlig grad i verksamhet enligt det tillstånd som ansökan gäller har försummat de skyldigheter som grundar sig på den lagstiftning som tillämpas på verksamheten eller de tillståndsvillkor som meddelats i tillståndet; vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat,

70 §

Återkallelse av tillstånd

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd och ett guldvaskningstillstånd, om

3) tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot en skyldighet eller begränsning enligt denna lag eller mot tillståndsvillkoren,

4) verksamheten bedöms äventyra landets försvar, försörjningsberedskapen, den för samhället nödvändiga infrastrukturens funktion eller något annat jämförbart nationellt säkerhetsintresse.

73 §

Överföring av tillstånd

Tillståndshavaren kan ansöka om överföring av tillståndet genom ansökan hos gruvmyndigheten. I ansökan ska en med tanke på överföringen behövlig och tillförlitlig redogörelse ges om mottagaren, om syftet med överföringen, om mottagarens planer på att bedriva verksamhet enligt det tillstånd som överförs och om andra omständigheter som är av betydelse med tanke på handläggningen av överföringen. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas genom vilka uppgifterna i ansökan och mottagarens samtycke verifieras. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvmyndigheten ska godkänna överföringen av ett tillstånd, om mottagaren uppfyller de villkor som nämns i 1 mom. och de handlingar som avses i 2 mom. har lämnats in till myndigheten. Gruvmyndigheten kan dock på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 9 punkten avslå en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 1 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd. Arbets- och näringsministeriet kan dock avslå en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

Betänkande EkUB 41/2022 rd

på de grunder som anges i 46 § 1 mom. 10 punkten och en ansökan om överföring av gruvtillstånd på de grunder som anges i 48 § 3 mom.

74§

Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till sökanden och en kopia av det till mottagaren samt skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom tillståndsområdet om överföringen.

I fråga om överföring av ett gruvområdesinlösningstillstånd ska gruvmyndigheten informera tillståndshavaren och mottagaren samt ägarna av de fastigheter som tillståndet gäller.

75§

Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta

Om förbehållsområdet finns inom samernas hembygdsområde ska en kopia av beslutet sändas till sametinget, och om förbehållsområdet finns inom skoltområdet ska en kopia dessutom sändas till skolternas byastämma. Om förbehållsområdet finns inom renskötselområdet, ska en kopia av beslutet sändas till det berörda renbeteslaget.

76§

Förbehållsbesluts giltighet

Ett förbehållsbeslut är i kraft högst 12 månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts. Gruvmyndigheten ska när förbehållsbeslutets giltighetstid övervägs särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmletningstillstånd.

Trots vad som i 1 mom. föreskrivs om förbehållsbesluts giltighet kan gruvmyndigheten besluta att förbehållsbeslutet är i kraft högst 24 månader från det att förbehållsanmälan har gjorts, om den som gjort förbehållet visar att särskilda skäl talar för en avvikelse från förbehållets giltighetstid enligt 1 mom., om inte andra orsaker som framkommit i samband med handläggningen av förbehållsanmälan hindrar att förbehållsbeslutet beviljas för en längre tid än 12 månader.

77§

Gruvförrättning

Vid en gruvförrättning görs inlösen av nyttjanderätt och av andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde för gruvan samt fastställs gruvområdets

Betänkande EkUB 41/2022 rd

dimensioner. Vid inlösen iakttas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), nedan *inlösningslagen*, om inte något annat föreskrivs nedan. I fråga om rättande eller korrigerande av fel som upptäckts vid gruvförrättningen eller framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut tillämpas vad som föreskrivs om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen (554/1995).

— — — — —

78 §

Gruvförrättning i särskilda fall

Om det råder oklarhet om gränsen för ett gruvområde, ett utmål eller ett hjälpområde för en gruva, kan en gruvförrättning verkställas för att utreda gränsen. Gränsen bestäms enligt den gräns som avses i gruvtillståndet. Ringa avvikelser från den gräns som anges i gruvtillståndet får göras av särskilda skäl. Om gränsen har bestämts vid en tidigare förrättning, ska den behålla sin förra sträckning. Vid förrättningen kan ersättning bestämmas för olägenhet och skada, om gruvdriften har utvidgats utanför det område som anvisats i gruvtillståndet eller det område som bestämts vid en tidigare förrättning. Förrättning får sökas av innehavaren av gruvrätt, av ägaren till en fastighet som med stöd av gruvtillstånd omfattas av nyttjanderätt eller någon annan rättighet eller till en fastighet som gränsar till en sådan fastighet eller av den som för fastighetsregistret.

8 a kap.

Avgift för förbehåll

98 a §

Skyldighet att betala avgift för förbehåll samt avgiftens storlek

Den som gjort ett förbehåll är skyldig att betala en avgift för förbehållet. Avgiftens storlek bestäms enligt förbehållsområdets storlek och är 1 euro per hektar. Förbehållsområdets storlek är den i förbehållsbeslutet angivna arealen för förbehållsområdet.

Avgift för förbehåll behöver dock inte betalas, om den som gjort förbehållet är en statlig inrättning.

98 b §

Påförande av avgift för förbehåll

Gruvmyndigheten påför avgiften för förbehåll utifrån förbehållsbeslutet. Beslut om avgiften för förbehåll ska fattas utan dröjsmål efter att förbehållsbeslutet har fattats.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

98 c §

Uppbörd av avgiften för förbehåll samt ränta

Avgift för förbehåll betalas till gruvmyndigheten. Avgiften för förbehåll förfaller till betalning vid den tidpunkt som fastställs av gruvmyndigheten, dock tidigast den 30 dagen efter dagen för beslutet. Gruvmyndigheten ska sända beslutet om avgiften för förbehåll till den avgiftsskyldige senast 30 dagar före förfallodagen.

Om betalningen fördröjs, ska dröjsmålsränta enligt 4 § i räntelagen betalas på beloppet.

98 d §

Rättelse av beslut på myndighetsinitiativ

Om en avgiftsskyldig på grund av ett fel har påförts för stor avgift för förbehåll, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till den avgiftsskyldiges fördel kan göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgifts-posten påfördes.

Om en avgiftsskyldig på grund av ett räknefel eller ett motsvarande misstag, eller på grund av att saken till någon del inte har utretts, inte har påförts föreskriven avgift för förbehåll eller en del av avgiften, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till avgiftsmottagarens fördel kan göras inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften eller en del av den påfördes eller borde ha påförts.

Gruvmyndigheten ska rätta ett beslut om avgift för förbehåll, om förbehållsområdets storlek har ändrats till följd av besvär som anförts över förbehållsbeslutet.

98 e §

Sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om avgift för förbehåll finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Avgiften för förbehåll ska trots ändringssökande betalas inom den tid som satts ut av gruvmyndigheten.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

10 kap.

Säkerheter

107 §

Säkerhet för malmletning och guldvaskning

En innehavare av malmletningstillstånd och en guldvaskare ska ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder med beaktande av verksamhetens art och omfattning samt verksamhetsområdets särdrag.

Trots vad som i 1 mom. föreskrivs om ställande av säkerhet kan gruvmyndigheten i malmletningstillståndet besluta att säkerhet inte behöver ställas, om innehavaren av malmletningstillståndet är en statlig inrättning.

Närmare bestämmelser om säkerheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

108 §

Säkerhet för avslutande av gruvdriften och för vissa avvikande situationer

En innehavare av gruvtillstånd ska ställa säkerhet

1) för avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdriften, vilka omfattar

a) i gruvtillståndet särskilt angivna avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder,

b) åtgärder enligt 143 § och 144 § 1 mom.,

c) i beslutet om upphörande av gruvdrift särskilt angivna avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder,

d) åtgärder enligt 150 § 1 och 2 mom. under en tid av minst 30 år, om inte innehavaren av gruvtillstånd visar att något annat räcker,

2) för säkerhetsåtgärder i avvikande situationer under en period av ett år,

3) för ett belopp motsvarande den i 100 § 2 mom. avsedda årliga delen av brytningsersättning för ett år, till den del innehavaren av gruvtillståndet inte helt eller delvis äger fastigheterna inom gruvområdet.

Säkerheten ska vara tillräcklig med beaktande av gruvdriftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och de säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag. Dessutom ska det beaktas att de åtgärder för vilka säkerheten ställs bedöms eller utförs av någon annan än verksamhetsutövaren eller myndigheten. Närmare bestämmelser om hur säkerheten räknas ut får utfärdas genom förordning av statsrådet.

109 §

Förfarande för ställande av säkerhet

Gruvmyndigheten ska på eget initiativ justera säkerhetens storlek, om verksamhetens art och omfattning eller verksamhetens konsekvenser för den allmänna säkerheten, människors hälsa el-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

ler miljön efter det att tillståndet beviljades har förändrats så att säkerhetens art eller storlek därför behöver justeras. Samtidigt ska gruvmyndigheten bestämma en tidpunkt för när ändringarna träder i kraft.

112 §

Allmän skyldighet att sörja för gruvsäkerheten

Den som bedriver gruvdrift är skyldig att sörja för gruvsäkerheten. Denne ska särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud, olyckor och andra exceptionella situationer i gruvan och begränsa de skadliga följderna av dem för hälsan, miljön eller den allmänna säkerheten.

120 §

Beredskap för att avsluta gruvdriften

Den som bedriver gruvdrift ska vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften beakta en stegvis stängning av gruvan, användningen av området efter det att gruvdriften upphört samt att gruvdriften ska kunna avslutas och gruvan stängas på ett säkert sätt.

143 §

Istandsättning av området

Den som bedriver gruvdrift ska senast två år efter det att gruvdriften upphört försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för att de istandsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet samt vidta de åtgärder som anges i gruvtillståndet och gruvsäkerhetstillståndet så att den stängda gruvan inte medför några betydande skadliga konsekvenser för människors hälsa eller miljön.

Närmare bestämmelser om istandsättning av området får utfärdas genom förordning av statsrådet.

144 §

Bortskaffande av brutna gruvmineral, av utrustningar och anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner

Den som bedriver gruvdrift får hålla kvar gruvmineral som brutits i gruvan, utrustningar och anordningar i gruva samt byggnader och konstruktioner ovan jord i två år efter det att gruvdriften upphört. Efter detta övergår de utan ersättning till fastighetsägaren, som kan kräva att de bortskaffas eller på något annat ändamålsenligt sätt förvaras på verksamhetsutövarens bekostnad.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

Närmare bestämmelser om bortskaffande av brutna gruvmineral, av utrustningar och anordningar i gruva och av byggnader och konstruktioner får utfärdas genom förordning av statsrådet.

146§

Slutbesiktning

Gruvmyndigheten ska informera följande parter och instanser om slutbesiktningen:

- 5) inom samernas hembygdsområde sametinget och inom skoltområdet skolternas byastämma,
 - 6) inom renskötselområdet de berörda renbeteslagen.
-

150§

Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder

Den som bedriver gruvdrift ska underrätta gruvmyndigheten om alla betydande skadliga konsekvenser för den allmänna säkerheten, miljön eller människors hälsa som upptäckts vid övervakningen och omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som behövs. Gruvmyndigheten får förordna om behövliga korrigerande åtgärder.

16 kap.

Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder

151 a §

Gruvmyndighetens tillsynsuppgift

Gruvmyndigheten ska genom att skaffa information och utföra inspektioner sörja för behörig och tillräcklig tillsyn och uppföljning av den verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag.

152 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller rätten att få uppgifter har tillståndsmyndigheten rätt att av försvarsministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, kommunikationsministeriet, Skyddspolisen, Försörjningsbered-

Betänkande EkUB 41/2022 rd

skapscentralen, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten och Skatteförvaltningen avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för att utreda förutsättningarna för tillståndsplikt och beviljande, överföring eller återkallande av tillstånd.

Trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller rätten att få uppgifter får tillståndsmyndigheten avgiftsfritt till myndigheterna enligt 2 mom. lämna ut sådana uppgifter om tillståndsansökningar och beslut enligt gruvlagen som är nödvändiga för skötseln av myndigheternas lagstadgade uppgifter.

Sambandet mellan de begärda uppgifterna och det ärende som behandlas och uppgifternas nödvändighet ska motiveras när uppgifterna begärs. De uppgifter som nämns i 2–3 mom. får lämnas ut också elektroniskt eller med hjälp av en teknisk anslutning och uppgifterna får inte användas för något annat ändamål än det för vilket de har begärts.

156§

Åtgärdande av en förseelse eller försummelse

Gruvmyndigheten ska

1) förbjuda den som handlar i strid med vad som föreskrivs i denna lag eller mot vad som har bestämts med stöd av denna lag att fortsätta med eller upprepa det förfarande som strider mot vad som föreskrivs eller har bestämts,

2) ålägga den som underlåter att uppfylla en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller som påförts med stöd av denna lag att uppfylla sin skyldighet.

Gruvmyndigheten ska dessutom förbjuda sådan användning av utrustningar eller anordningar i gruva som anses medföra ett allvarligt hot mot människors hälsa eller säkerhet samt ålägga den som bedriver gruvdrift att inom en utsatt tid utföra de reparationer som krävs.

Gruvmyndigheten ska övervaka att förbud och ålägganden iakttas.

163 §

Ändringssökande i statsrådets och arbets- och näringsministeriets beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ändring i ett i 33 a § avsett beslut om överföring av ett ärende till en annan myndighet får inte sökas separat.

169§

Verkställighet av beslut trots att ändring söks

Gruvmyndigheten kan av grundad anledning på begäran av sökanden i ett beslut som gäller förlängning av malmletningstillståndets eller guldvaskningstillståndets giltighetstid eller malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd, gruvtillstånd eller gruvsäkerhetstillstånd bestämma att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet trots att ändring har sökts. Gruvmyndigheten kan också bestämma att verkställighetsförordnandet ska

Betänkande EkUB 41/2022 rd

gälla en del av beslutet samt bestämma när verkställigheten ska inledas. Det som föreskrivs i detta moment gäller inte gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

170 a §

Gruvregistret

Gruvmyndigheten för ett gruvregister i vilket införs innehavarna av rättigheter enligt denna lag, rättigheternas placering samt händelser och handlingar som hänför sig till behandlingen av, avgörandet av och tillsynen över tillståndsärenden. Dessutom införs uppgifter om panträtter i gruvregistret.

Var och en har rätt att få utdrag ur registret. Bestämmelser om i gruvregistret införda uppgifters offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som införs i gruvregistret får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

I ärenden som är anhängiga vid gruvmyndigheten eller en domstol vid ikraftträdandet av denna lag iakttas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, om inte något annat föreskrivs nedan. Om en fullföljdsdomstol efter ikraftträdandet av denna lag upphäver ett beslut på vilket de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet ska tillämpas och återförvisar ärendet i sin helhet för ny behandling, ska ärendet handläggas och avgöras i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Gruvmyndigheten ska meddela innehavaren av gruvrätt de bestämmelser enligt denna lag som behövs med tanke på allmänna och enskilda intressen och se över tillståndsvillkoret om säkerhet i samband med den regelbundna översynen av gruvtillstånd enligt 62 § eller, när tillståndet ändras enligt 69 § 1 eller 4 mom., dock senast fem år från ikraftträdandet av denna lag.

Till den del det är fråga om att bestämma ett mindre hjälpområde för en befintlig gruva eller ett område för en mindre utvidgning av en befintlig gruva, iakttas i fråga om ansökningar som har lämnats in inom fem år från ikraftträdandet av denna lag de bestämmelser i 47 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet.

Utskottets förslag till uttalanden

1) Riksdagen förutsätter att samordningen av gruvtillstånd och miljötillstånd främjas. Samordningen av tillståndsförfaranden ska trygga en process som är snabb, smidig och förutsägbar utan att den äventyrar miljömålen.

Betänkande EkUB 41/2022 rd

2) Riksdagen förutsätter att arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet i samarbete utreder om de åtgärder som ingår i avfallshanteringsplanen enligt förordningen om utvinningsavfall beaktas i tillräcklig grad i avfallssäkerheten samt hur avfallshanteringsplanen bättre kan beaktas i gruvtillståndsprocessen.

3) Riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp och utvärderar hur bestämmelserna om nationell säkerhet och försörjningsberedskap i gruvlagen och annan lagstiftning fungerar och om de fyller sitt syfte samt att statsrådet bereder förslag till ändringar för att se till att bestämmelserna är heltäckande.

4) Riksdagen förutsätter att det utvärderas hur reformen fungerar och vilken återverkning den har för att höja nivån på miljöskyddet, gruvornas verksamhetsbetingelser samt den lokala acceptansen och möjligheterna att påverka.

Helsingfors 9.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Katri Kulmuni cent
medlem Atte Harjanne gröna (delvis)
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent (delvis)
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml (delvis)
medlem Matias Mäkylen sd (delvis)
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Minna Reijonen saf (delvis)
medlem Janne Sankelo saml (delvis)
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst (delvis)
ersättare Hanna Holopainen gröna (delvis)
ersättare Kai Mykkänen saml (delvis)
ersättare Juha Mäenpää saf (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.